

42

A BIHARI REF. EGYHÁZMEGYE

1928. ÉVI OKTÓBER HÓ 17-ÉN
ORADEA — NAGYVÁRADON
TARTOTT

ŐSZI RENDES KÖZGYÜLÉSÉNEK JEGYZŐKÖNYVE

KIADTA :
AZ EGYHÁZMEGYE.

19. April 1928

Nyomatott Béres Károly könyvnyomdájában, Oradea—Nagyvárad.

Idő. Függő. Előtte tartották.

A BIHARI
REF. EGYHÁZMEGYE
1928. ÉVI OKTÓBER HÓ 17-ÉN
ORADEA — NAGYVÁRADON
TARTOTT
ŐSZI
RENDES KÖZGYÜLÉSÉNEK
JEGYZŐKÖNYVE

KIADTA :
AZ EGYHÁZMEGYE.

Nyomatott Béres Károly könyvnyomdájában, Oradea—Nagyvárad.

A Bihari Református Egyházmegye 1928. évi október hó 17-én Oradea—Nagyváradon, a Tanítónőképző-Intézet dísztermében tartott őszi rendes közgyűlésének

Tárgysorozata:

1. Megalakulás és a gyűlés megnyitása. (Imádkozik Vadai Béla esperes, megnyitó beszédet mond Telegdi József egyházmegyei gondnok.) Előadó: Baka Béla.
2. Felső egyházhatósági határozatok. Előadó: Baka Béla.
3. Esperes jelentése az egyházmegye 1927. évi valláserkölcsei és anyagi állapotáról. Előadó: Baka Béla.
4. Nagy Vilmos egyházmegyei lelkészi tanácsbírói tisztségéről szóló lemondó levele. Előadó: Baka Béla.
5. Zsigó Károly paptamási-i tanító, egyházmegyei tanítóképviselő-ségi és tanügyi bizottsági tisztségeiről szóló lemondó levele. Előadó: Baka Béla.
6. Gyökössy József hegyközszáldobágyi lelkésszé való választásának megerősítése. Előadó: Baka Béla.
7. Esperes időszaki jelentése. Előadó: Kádár Miklós.
8. Kiss Béla paptamási-i kántortanítóvá választásának megerősítése. Előadó: Kádár Miklós.
9. Matkó Mária nagyváradi tanítóvá választásának megerősítése és eskütétele. Előadó: Kádár Miklós.
10. Zimáné Balogh Erzsébet hegyközujlaki tanítóvá választásának megerősítése. Előadó: Kádár Miklós.
11. Missziói bizottság jelentése. Előadó: Kádár Miklós.
12. Biharpüspöki-i építkezési és kölcsönfelvételi ügy. Előadó: Kádár Miklós.
13. Szalárdi egyház építkezési ügye. Előadó: Kádár Miklós.
14. Udvarhelyi Béla felebbezése a nagyváradi presbytérium 80—1928. számú határozata ellen. Előadó: Kádár Miklós.
15. Váradlessi ref. egyház agrársérelmének s a lelkészi állás fizetése rendezésének ügye. Előadó: dr Soos István.
16. Kuki Zoltán és Nyiri Margit bihari tanítók felebbezése a bihari presbytérium 115—1928. számú határozata ellen. Előadó: dr Soos István.
17. Nagyszántói egyház építkezési és kölcsönfelvételi ügye. Előadó: dr Soos István.

18. Paptamási-i lelkészi díjlevél ügye. Előadó: Vargha László.
19. Paptamási-i presbytérium határozata a lelkészi özvegy kegyeleti idejének meghosszabbítása tárgyában. Előadó: Vargha László.
20. Belmissziói bizottság jelentése. Előadó: dr Bodnár Gábor.
21. Számvevőszék jelentése az egyes egyházközségek megvizsgált számadásairól. Előadó: Fodor József.

Birósági gyűlés.

Időszaki tanács megalakítása

A) közigazgatási ügyek:

1. Felelőzés biharszentjánosi gondnok és presbyterválasztás ellen. Előadó: dr Ujfalusi Sándor, jegyző: Vargha László.
2. Kuki Zoltán bihari ig. tanító fizetési felelőzési ügye. Előadó: Udvarhelyi Béla, jegyző: dr Soos István.

B) fegyelmi bírósági ügy:

1. Dávid József és társai, biharszentjánosi egyháztagok fegyelmi ügye. Előadó: dr Ujfalusi Sándor, jegyző: Kádár Miklós.

A BIHARI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE
1928 október hó 17. napján Oradea—Nagy-
váradon tartott őszi rendes közgyűlésének

JEGYZŐKÖNYVE.

Jelen voltak: Vadai Béla esperes és Telegdi József egyházmegyei gondnok elnöklete alatt:

Könyves János, dr Bodnár Gábor, Szücs László, Balajthy Jenő lelkészi, Udvarhelyi Béla, dr Ujfalusy Sándor, dr Sarkady Sándor, Török Győző, Bartos Adorján világi tanácsbírák;

Baka Béla, Kádár Miklós lelkészi, dr Soos István, Vargha László világi jegyzők;

Fodor József e. m. közig. pénztárnok;

Bancsik János, Zöld István, Nagy Mihály tanító-képviselők;

dr Czeglédy Miklós e. m. ügyész.

Egyházak képviselőiben:

Biharról: Tarnóczi Lajos l., Mákocsi Gyula g.

Biharpüspökiből: Balajthy Jenő l., Szalaknai József g.

Biharszenlajosról: Könyves János l., Szilágyi Imre g.

Borsról: Bagoly Bertalan l., Varga Lajos g.

Élesdről: Vadai Béla l., Létai József g.

Fugyiből: Danka József l., Könyves Gáspár g.

Fugyivásárhelyről: Fodor József l., Bélfenyéri Gábor g.

Hegyközcsatárról: Szücs László l., Szilágyi István g.

Hegyközkovácsiból: Bódogh János l., Kiss Gábor g.

Hegyközpályiból: Kovács Antal l., Munkácsy Sámuel g.

Hegyközsáldobágyról: Gyökössy József l., — —

Hegyközüjlakról: Szentimrey Dániel l., Máté Lajos g.

Jákóhodosról: dr Bodnár Gábor l., — —

Kisszántóról: Farkas János l., Szappanos Zsigmond g.

Köröskisjenőből: Székely Ernő l., Kis Mihály g.

Mezőtelegről: Baka Béla l., Báthori Zsigmond g.
 Mezőtelkiből: Nyeste István l., Berecz József g.
 Nagykakucsról: Kulcsár Andor besz. l., Domján Ferenc g.
 Nagyszántóról: Tunyoghi János l., Szolga Albert pr.
 Nagyváradról: Sulyok István, Csernák Béla, Kiss Károly lelkészek, dr. Sebess Lajos, Kesztyüs János, Fazekas Lajos vil. képviselők.
 Nyüvedről: Tarnóczi Lajos besz. l., Farkas Károly pr.
 Örvéendről: — —, Bogáti Mihály pr.
 Paptamásiból: dr. Bodnár Gábor besz. l., E. Tóth Vince.
 Pelbárthidáról: Holkó József l., Szoboszlai József g.
 Pósalakáról: Babicsák József l., Czégényi István g.
 Pusztajlakról: Kádár Miklós l., Soós József pr.
 Révről: Kulcsár Andor l., Juhász János pr.
 Siterről: Barcsa Mihály l., R. Varga Lajos g.
 Szalárdról: Surányi Lajos l., Ármós Zsigmond s. l.
 Váradlessről: Hodor István l., Bottyán József g.

59. szám. Vadai Béla esperes magasszárnyalásu, buzgó imádsága után

Telegdi József e. m. gondnok a megjelentek szíves üdvözlésével a gyűlést megnyitja.

Az esperes imádsága emlékezet okáért ide iktatva.

Mindenható nagy Isten, szerető édes Atyánk a Jézus Krisztusban! Mi a múlandóság és változás alá vetett gyermekeid hozzád emeljük fel a mi könyörgésünk szavát s egyedül csak Tebenned vetjük minden mi bizodalmunkat, akiben tudjuk nincsen változás, a változásnak még árnyéka sincsen.

Hozzád szárnyal imádságunk szava, akinél egyedül lakozik a teljes bölcsesség, a megtartásra való erő, hozzád, amidőn anyaszentegyházunk dolgaiban foglalatoskodni ismét összegyűltünk.

Ha széttekintünk a természetnek nagyvilágában, körülöttünk Uram minden a hervadásnak, az elmulásnak szomorú képét mutatja minékünk. A sárguló falevél csendes lehullása, a tündöklő nap bágyadt sugarai, költöző madár búsongó dala, „zizegő haraszt zörgő levele” mind-mind her-

vadásról, elmulásról beszél nekünk. Csak Te nem mulsz el Atyánk a tűnő idővel, csak a Te jóságod, a Te véghetetlen szereteted tüze nem alszik ki körülöttünk soha. Látjuk Atyánk, Istenünk, a természet hervadásának szomorú szakában is tudjuk, hogy gondviselő s megtartó erőd nem szunnyad soha s ott zöldellik újra a termésben kifáradt föld barna rögei közt s ha be is takarod földünket száraz levelekkel, ha lehullatod is a nyár pompázó virágainak ékes szirmait, ha előhozod is az ősz ködös, borongós napjait, mindezt csak azért teszed, tudjuk jó Atyánk, hogy a termésben megfáradt földünket megpihentessed s tavasznak jöttével ismét felékesítsd annak hervadt ábrázatát s új termésre nyissad ki annak bezárult kebelét!

Urunk, Istenünk, a mi lelkünkre, a mi életünkre is gyakran ködös, borongós őszi táj borul. Reménységünk színes virágai gyakran lehullanak, a megpróbáltatásnak, a nehéz küzdelmeknek, a szenvedéseknek sötét, terhes fellege nehezül szivünkre. Gyakran úgy érezzük Atyánk, mintha vak, csillagtalan éjfél venne bennünket körül s töprengő lelkünk legmélyéről felszakad, mint a választott nemzetségnek a nagy éjszaka virrasztóihoz, a prófétákhoz intézett kérdése: „Vigyázó, meddig még az éjszaka, meddig még az éj“?

Bizony jó Atyánk, a ránk szakadt próbák és szenvedések között elernyedne erőnk, összetörne hitünk, megfogyatkoznék a mi reménységünk, meggyengülne akaratunk a jóra, megtántorodnának nemes, magasztos küzdelmeink között a mi lábaink, meghomályosulna a mi látásunk, ha Te nem biztatnál, nem gyámolítanál s védő, áldó és megsegítő kegyelmed karjaival körül nem ölelnél bennünket.

Kérünk jó Atyánk, engedelmes lélekkel, gyermeki alázatos szívvvel esdeklünk Hozzád, hogy amint eddig is, úgy ezutánra se vond meg tőlünk jóra segítő, hitünket, akaratunkat erősítő, magyar református Sionunk ügyének nehéz küzdelmeiben megsegítő áldott kegyelmedet!

Ragyogtasd előttünk, mint a bújdósó Izráel előtt, fényes tűzoszlop gyanánt szent Fiadnak tiszta tudományát, a szent evangéliomunk fénylő szövétnekét!

Egyházi életünk ködös, borongós, küzdelmes jelenének rögs, tövises útaira örök világosságodnak tűztengeréből bocsáss alá egyetlen egy fénysugárt, hogy annak világánál

tisztán láthassuk és mindenkor felismerhessük ama kötelességeket, amelyeknek teljesítésére e nehéz időben elhivtál bennünket!

Közelebbről Atyánk, amidőn anyaszentegyházunk belső és külső dolgainak intézése végett közel s távolról összegyülekezünk, ruházz fel a bölcsességnek, az igazságnak, a békességnek, a szeretetnek s tiszta látásnak lelkével, erejével!

Lásd meg Uram és gyógyítsd meg a mi sebeinket, vedd fel a mi árva ügyünket s „annyi balszerencse s oly sok vi szály után” Szentlelkednek csodás erejével hozd egy akaratra s szüld ujjá a Te népedet Szent Fiad a Jézus Krisztus által! Ámen.

60. szám. A megbízólevelek átvizsgálása után a közgyűlés megállapítja

a törvényszerű megalakulást.

61. szám. Távolmaradásukat kimentették: Biró Ferenc lelkész, Szüts Aladár vil. tanácsbíró és Jákóhodos vil. képviselője.

Közgyűlésünk nevezettek távolmaradását igazolja.

62. szám. Távolmaradását nem mentette ki Hegyközsáldobágy vil. képviselője.

Közgyűlésünk az igazolatlanul távolmaradt Hegyközsáldobágy vil. képviselőjével szemben elrendeli a vonatkozó szabályrendelet alkalmazását.

63. szám. A konfirmáció idejére vonatkozólag a 78—1928. sz. egyházkerületi határozat felhívja a kivételt képező egyházakat, hogy lehetőleg alkalmazkodjanak az egyházkerületi közgyűlés 160—1927. sz. határozatához.

A kerületi határozat tudomásul szolgál.

64. szám. A kerületi közgyűlés 77—1928. sz. határozatában felhívja az egyházmegyék belmisszió bizott-

ságait, hogy a belmissziói munkálkodás intenzívebbé tétele érdekében lelkesen buzgólkodjanak.

A kerületi határozat tudomásul szolgál.

65. szám. A 76—1928. sz. kerületi határozat a kerületünkbeli kolozsvári theológusok felajánlkozását szünidei belmissziói szolgálatok végzésére, az esperesi hivatalok útján különösen a missziói lelkészek figyelmébe ajánlja.

A kerületi határozat tudomásul szolgál.

66. szám A 73—1928. sz. kerületi határozat értesíti és felhívja egyházmegyénket, hogy az alsó- és felsődernai szórványokat vegye gondozásába és erre nézve a jövő közgyűlésre terjessze fel javaslatát.

Közgyűlésünk határozatilag kimondja, hogy az alsó- és felsődernai szórványokat a hozzá legközelebb eső puszlaujlaki anyaegyházhoz csatolja s elkötelezi az oltani lelkészt a szórványok gondozására azzal, hogy költségeit a szórványok fedezni kötelesek.

67. szám. Kerületi közgyűlés 72—1928. sz. határozatában utasítja a váradlessi lelkészt, hogy a kimutatása szerint meg nem látogatott két szórványt is mielőbb keresse fel.

A kerületi határozattal kapcsolatban közgyűlésünk elkötelezi a váradlessi lelkészt összes szórványainak látogatására.

68. szám. A 71—1928. sz. kerületi határozat egyházmegyei közgyűlésünk 34—1928. sz. határozatát a váradlessi missziói kör szórványainak megadóztatási ügyével kapcsolatban azzal adja vissza az esperesi hivatalnak, hogy a megadóztatás az egyházközség joga és azt esetleg kiküldött bizottság által magukban a szórványokban hajlassa végre.

A kerületi határozat tudomásul szolgál.

69. szám. A 69—1928. sz. kerületi határozat felhívja az egyházmegyét, hogy alakítsák meg a közalapi bizottságot, mely a jövő 1929. évtől kezdve a járulékokat írja elő, számolja el és terjessze fel az egyházkerületi pénztárhoz.

Községülésünk a kerületi határozat értelmében megalakítja a közalapi bizottságot s annak tagjaiul az elnökségen kívül megválasztja Könyves János, Balajthy Jenő tanácsbírákat és Vargha László e. m. jegyzőt.

70. szám. A kerületi közgyűlés 11—1928. sz. határozatában értesíti az egyházmegyét, hogy a csehszlovákiai református konvent Szabó Endre volt vinaji lelkész lelkészi oklevelét érvénytelenítette.

A kerületi határozat tudomásul szolgál.

71. szám. A kerületi közgyűlés 36—1928. sz. határozatában elrendeli, hogy más egyházkerületből kerületünkbe pályázó lelkész csak abban az esetben vehet fel a pályázók, illetve választhatók sorába, ha ehhez egyházkerületünk püspöke vagy törvényes helyettese a beleegyező nyilatkozatot részére kiadja.

A kerületi határozat tudomásul szolgál.

72. szám. A kerületi közgyűlés 81—1928. sz. határozatában utasítja a lelkészeket és presbiteriumokat a vasárnapi iskola és bibliakör megalakítására azzal, hogy ahol e célra alkalmas helyiség nincs, a vasárnapi iskola és bibliakör órái a templomban tartandók meg. Az egyházmegyék útján felhívja a lelkészi köröket, hogy válasszanak körönként egy alkalmas lekipásztort, aki a kör kebelébe tartozó vasárnapi iskola és bibliaköröket évente legalább egyszer meglátogassa, összekölve missziói napok, összejövetelek rendezésével.

A kerületi határozat tudomásul szolgál.

73. szám. A 106—1928. sz. határozat felhatalmazza az esperesi hivatalokat, hogy azokkal szemben, akik az egyházi felsőbb hatóságok rendelkezései ellen az állami hatóságokhoz folyamodnak, a fegyelmi eljárást megindítsák.

A kerületi határozat tudomásul szolgál.

74. szám. A kerületi közgyűlés a bihari egyházmegye 25—1928. sz. felterjesztése kapcsán 42—1928. sz. határozatában nem zárkózik el attól a gondolattól, hogy a nagyváradai Protestáns Jótékony Egyesület által fenntartott ref. fiuárvaházat átvegye és kerületi árvaházzá fejlessze. Az ügy intézésére bizottságot küld ki.

A kerületi határozat tudomásul szolgál.

75. szám. A 14—1928. sz. kerületi határozat értesíti az egyházmegyéket, az erdélyi s az utódállambeli egyházkerületeket, valamint a magyarországi református konventet, hogy dr Gyenge János volt nagyváradai segédlelkész lelkészi oklevelét érvénytelennek nyilvánítja.

A kerületi határozat tudomásul szolgál.

76. szám. A kerületi közgyűlés 43—1928. sz. határozatával megkereste a kultusz és művészeti miniszter urat, hogy a bihari egyházmegye esperese mellett működő segédlelkész részére kongruát folyósítani szíveskedjék.

A kerületi határozat tudomásul szolgál.

77. szám. 110—1928. sz. alatt kerületi közgyűlés felhívja az egyházmegyéket, hogy nyomtatott jegyzőkönyveikből 6—6 példányt küldjenek a püspöki hivatalnak.

A kerületi határozat tudomásul szolgál.

78. szám. Egyházkerületi közgyűlés a bihari egyházmegye 36—1928. sz. határozata alapján a kisszántói lelkészi díjlevelet megerősíti.

A kerületi határozat tudomásul szolgál.

79. szám. Egyházkerületi közgyűlés 92—1928. sz. határozatával a bihari egyházmegye 37—1928. sz. határozata alapján a hegyközsáldobági lelkeszi díjlevelet megerősíti.

A kerületi határozat tudomásul szolgál.

80. szám. 9—1928. sz. alatt hozott határozatával kerületi közgyűlés az egyház valamennyi előljáróját utasítja, hogy: 1., vallásunk szabadsága felett éberem örködjének, 2., nemzeti ünnepeken istentiszteletet tartssanak, 3., ahol az állami közegek az egyházi adók behajtását megtagadnák, arról azonnal jelentsenek, 4., azonnal értesítsék az esperesi hivatalok útján a püspöki hivatalt, ha az illetékes ref. lelkész engedélye nélkül más felekezet vagy szekta lelkésze egyházunk hiveinek liturgiális szolgálatot teljesít, 5., a kitérések és vegyes házasságok alkalmával egyházunk érdekeit jólőre biztosítani igyekezzenek.

A kerületi határozat tudomásul szolgál.

81. szám. Kerületi közgyűlés 20—1928. sz. határozatában felhívja az egyházmegyék tanítóit a tanítóegyesületek megszervezésére.

A kerületi határozat tudomásul szolgál.

82. szám. Kerületi közgyűlés felhívja az iskola-fenntartó egyházakat, hogy elemi iskoláink V., VI., VII. osztályának ügyét, még a tanévet megelőzőleg rendezzék.

A kerületi határozat tudomásul szolgál.

83. szám. Kerületi közgyűlés 63—1928. sz. határozatában az egyházmegyék figyelmébe ajánlja, hogy nem volna-e célszerű a ma működő egyházmegyei gyámintézetek beolvadása? Arra is felhívja az egyházmegyéket, hogy a nyugdíjintézet alapszabályainak módosítására vonatkozó indítványukat terjesszék a legközelebbi kerületi közgyűlés elé.

Közgyűlésünk javaslattételre felhívja a gyámintézet vezetőit azzal a felhatalma-

zással, hogy elnökségi jóváhagyás után javaslatuk a kerületi közgyűlés elé terjesztendő.

84. szám. 15-a)—1928. sz. határozatával utasítja kerületi közgyűlés az iskolaszéki elnökségeket, hogy az elemi iskolai lörvényben előirt utasításokhoz pontosan alkalmazkodjanak.

A kerületi határozat tudomásul szolgál.

85. szám. Kerületi közgyűlés a szektákra vonatkozó miniszteri határozatot 6—1928. sz. alatt ismerteti.

A kerületi határozat tudomásul szolgál.

86. szám. Kerületi közgyűlés 67—1928. sz. határozatában a bihari egyházmegye esperesét lörvényes eljárásra utasítja a köröskisjenői és jákóhodosi egyházközségekkel szemben, akik a kulturlaxa befizetését megtagadták.

A kerületi határozat tudomásul szolgál

87. szám. 68—1928. sz. alatt felhivja kerületi közgyűlés az iskolafenntartókat, hogy legalább a minimális fizetést tanítóiknak szolgáltatassák ki.

Közgyűlésünk amikor tudomásul veszi, hogy esperes e tárggyban már eddig is sorozatos intézkedéseket tett, határozati-lag kimondja azt is, hogy személyváltozások esetében a tanítói díjlevelek mindenkor felterjesztendők az espereshez, aki a díjlevelek csonkithatatlansága felett örködni tartozik.

88. szám. Olvasatolt esperes jelentése az egyházmegye 1927. évi valláserkölcsi és anyagi állapotáról.

Nagytiszteletű és Nagyságos Egyházmegyei Közgyűlés!

A törvényszerű egyházlátogatást, a törvényben adott kedvezménnyel élve, Major Gyula, Könyves János, Szűcs László, dr Bodnár Gábor, Balajthy Jenő lelkészi, Bartos Adorján világi tanácsbírák, Baka Béla és Kádár Miklós

lelkészi jegyző urak közreműködésével végeztem, illetőleg egyházmegyénk egyházközségeinek nagy száma miatt az általam személyesen fel nem keresett egyházközségekben végeztettem. Kétségtelen, hogy az új egyházlátogatási jegyzőkönyvek szerencsésebb és részletesebb összeállítása folytán szélesebb perspektíva nyílik számunkra arra nézve, hogy az egyházközségek valláserkölcsei, iskolai és anyagi életének a mozzanata apróbb fázisaiban is megfigyelhető legyen, főleg pedig szerencsésebb és előnyösebbnek mondható azon szempontból, hogy a már sokat hangoztatott, de eléggé nem hangsúlyozott belmissziói munkálkodás területéről is szolgáltat adatokat, de másfelől az is bizonyos, hogy a hiányosan kiállított s az egyes kérdő pontokra feleletet nem adó látogatási jegyzőkönyvek még mindig nem elégségesek arra, hogy ezeknek alapján az egyházak bel- és külállapotának tiszta és hű képe és a pontos statisztika megállapítható legyen. Ezuttal kérem azért lelkésztársaimat, hogy a jövőben az egyházlátogatási jegyzőkönyvekben fel tett minden egyes kérdésre pontosan és hiány nélkül adják meg határozott feleleteiket, hogy ezáltal egyházmegyénk bel- és külállapotának hű képe méginkább megrajzolható, statisztikai adatai pedig hiánytalanul összeállíthatók legyenek.

Ezeknek előre bocsátása után a látogatási jegyzőkönyvek s a beterjesztett jelentések alapján esperesi jelentésemet a következőkben van szerencsém megtenni.

I. Az egyházközségek belélete.

A hívek a templomot az egyházközségek százalék kimutatásának középarányosát véve számításul, a következő % szerint látogatják: a nagyünnepeken 40,6, vasárnap délelőtt 25, délután 10,2, hétköznapi délelőtt 2,1, délután 1%. Ezen százalék kimutatásból is látható, hogy a közönséges vasárnapon, különösen a délutáni istentiszteletet milyen kevés számban látogatják híveink. Az egyházlátogatási jegyzőkönyvekből pedig világosan látható, hogy egyes gyülekezeteinkben a vasárnap délutáni istentisztelet el is marad több ízben, azon szomorú okból, mivel nincsenek hívek a templomban. Legtöbb egyházközségben nem nyílnak ki templomunk ajtajai a hétköznapiokon, mivel a lélek szomjúsága megapadt, a hitélet meggyengült.

Isten igéje minden ünnep és vasárnap délelőtt hirdettetett minden egyes gyülekezetben, kivéve Nagykakucsot, hol vasárnap csak délután van istentisztelet, mivel a beszolgáló lelkész délelőtt Réven fungál. Vasárnap délután kátét magyaráztak minden vasárnap 6, bibliát 7, felváltva 8 egyházközségben, a többieknél prédikáció, bibliamagyarázat és imádság s bibliaolvasás van. Vasárnap délután Pelbárthidán a hivek nem látogatják a templomot. A vasárnap délutáni istentiszteleten az Isten igéje hogy hol és mennyiszer hirdettetik, azt a látogatási jegyzőkönyvekből a hiányos feleletek miatt tisztán megállapítani nem lehet. Szomorú jelenség egyes egyházközségeknél az, hogy istentiszteletet tartanak mindannyiszor, ha vannak hivek. Ebből a negatív jelentésből kiolvasható, hogy vannak gyülekezetek, ahol hiába zendül meg a harangok szava, mert a hivek hallják ugyan, de a hívószóra egyáltalán nem mennek az Ur házába.

Hétköznapi bibliamagyarázat volt egész éven minden nap Nagyváradon az olasz-i templomban, Ujvároson és Velencén hetenként kétszer, az adventi és a téli időszakban Biharon 8, Bszentjánoson 4, Hkcsatár 4, Hkkovácsi 4, Hkpályi 4, Örvénd 4, Paptamási 4, Pósalaka 4, Siter 8 esetben. Bünbánati héten és téli időszakban Élesd 8, Fugyi 28, Jákóhodos 24, Mezőtelki 6, Rév 2, Szalárd 48, Váradless 6 esetben. Bpüspökiben adventtől húsvétig hetenként egyszer, a többi gyülekezetekben egyáltalán nem.

Gyermekistentiszteletet tartottak Élesd 3, Bpüspöki 3, Jákóhodos 2, Mezőtelegd 1, Mezőtelki 2, Nagyvárad 4, Nagyszántó 12, Örvénd 3, P.-ujlak 3, Siter 2 és Váradless 4, összesen 39 esetben, 19 egyházközségben egyáltalán nem.

Az iskolás gyermekek a rendes istentiszteleteken úgy vasárnap, mint hétköznapiokon rendszeren részt vesznek minden egyházközségben.

Vasárnapi iskola működik 20 egyházközségben 41 csoportban, 1230 növendékkel. Vezetők: 16 egyházközségben tisztán lelkészek, 9-ben vegyesen lelkészek, s. lelkészek és tanítók, 5 egyházközségben tisztán csak tanítók. Vasárnapi iskola nincs szervezve: Bihar, Bszentjános, Fugyi, Fugyivásárhely, Hkcsatár, Hkszáldobágy, Kisszántó, Mezőtelki, Nagykakucs, Nyüved egyházközségekben. A legtöbb helyen oka a helyiség hiánya. Ezen ok részben magyarázható és elfogadható ott, ahol nincs felekezeti iskola, bár

legalább is a nyári hónapokban — a nagy hidegek kivételével — a templomban is tartható, de főleg ott, ahol felekezeti iskolánk s így megfelelő tantermünk is van, nem lehet semmi akadálya annak, hogy a vasárnapi iskola ne működhessen. Másfelől tisztán a tanítóságra nem háríthatjuk ezen nagyfontosságú munkát s nem elég a lelkészeknek irányítása, hanem feltétlenül szükség van arra, hogy ezen áldásos, következményeiben ki nem számítható eredménnyel járomunkában a lelkészek aktíve is részt vegyenek a tanítói karral együtt. Hitéletünk erősödésének, a jövő nemzedék egyházasabb gondolkodásának s öntudatos felekezeti életünk erősebb kimélyítésének a nagy kérdése függ attól, hogy vasárnapi iskolánk minden egyes egyházközségünkben a legintenzívebben megkezdjék működésüket.

Konfirmációra a növendékeket tisztán a lelkészek oktatják 24 lelkész és tanítók 4, tisztán a tanító 1 egyházközségben, Nagyváradon a s. lelkészek. A konfirmáltak további lelki gondozása vasárnapi iskola, ifjúsági egyesület, bibliakörök és vallásos estélyeken való részvétel által történik.

Ifjúsági egyesület vagy bibliakör van: Bpüspöki, Jákóhodos, Mezőtelegd, Nagyvárad, Nagyszántó, Örvénd, Paptamási, Pósalaka és Szalárd egyházközségeinkben. A fi és nőtagja együtt 632. A többi egyházközségekben részint a helyiség hiánya, részint a gyülekezések megtiltása miatt nem működik. Ahol megvannak szervezve, ott vallásos ünnepélyek, estélyek és dalköri szereplések által vesznek részt az egyházépítő munkában.

Nőegyesület csak Nagyváradon van 403 taggal, az egyházépítő munkában az árvák és szegények gondozásával vesz részt.

Énekkar van szervezve: Bpüspöki, Élesd, Hkpályi, Mezőtelegd, Nagyvárad, Nagyszántó, Örvénd, Paptamási, Pósalaka, Pusztajlak, Rév, Siter egyházközségekben; összesen 397 taggal. Az egyházépítő munkában temetés, vallásos estélyeken, ünnepélyeken és istentiszteleteken való szereplés által vesznek részt. A többi egyházközségekben nem működnek, illetve nincsenek meg sem szervezve az érdeklődés, a helyiség és vezető hiánya miatt s minthogy az összejövétel tiltva van.

A lelkészek a családoknál látogatást végeztek 25 egy-

házközségben. E kérdésnél feleletet nem adtak: Bszentjános, Hkszáldobágy, Kisszántó és Nyüved. Köröskisjenő felelete, „hog्य látogatást nem végzett“. A presbyterek csak egykét gyülekezetben vettek részt, a tanítók ellenben több egyházközségben. Nem mehetünk el e nagyfontosságú, a kura pasztorális ezen nagy jelentőségű kérdése mellett anélkül, hogy nyomatékosan ki ne emeljük azt, hogy hiveinknek s főleg a betegeknek a látogatása a legfontosabb és legelsőbb rendű kötelessége kell hogy legyen nemcsak a lelkészeknek, hanem a tanítóknak és presbytereknek is. Hiveink lelki állapotáról tájékozódást szerezni csak személyes érintkezés által lehet. A helmissziói munkának ez az egyik legnehezebb, legfontosabb, de legháládatosabb ága, a legkrisztusibb cselekedet, melynek jóizü gyümölcse nem maradhat el.

Házi istentiszteleteket tartottak: Jákóhodos, Bors és Nagyvárad egyházközségeinkben, a többiekben nem. Hitelveinkkel ellenkező szokásról egyik látogatási jegyzőkönyv sem tesz említést.

Irat terjesztés szervezve van 16 egyházközségben, legtöbb helyen a lelkész vezetése mellett, Mezőtelegden szervezés alatt, a többi egyházközségben nincs. Eladatott az egyházközségekben összesen 48 drb. teljes biblia, 302 drb. ujszövetség, 1210 drb. árvaházi képes naptár, 656 drb. egyéb vallásos irat. Vallásos néplap jár összesen 1465 példányban. Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy ha azt akarjuk, hogy hiveink vallásos érzése, felekezeti öntudata erősödést vegyen, ezt az igehirdetésen és az intenzív helmissziói munkán kívül a sajtó által érhetjük el. A szó hatalmán kívül a vallásos iratok nagyobb mérvű terjesztése az, amely hiveinket a lethargikus állapotból kiemeli s egyházunkhoz erősebb szálakkal odakapcsolja s a szektáknak működését és terjedését ellensúlyozza, meggátolja. Teljes erővel rajta kell lennünk, hogy hiveink között olcsó és jó könyveket s vallásos iratokat tudjunk terjeszteni. Itt említem meg, hogy 50 drb. árvaházi képes naptár lett Rév, Nagykakucs, Váradless és a dernai missziói körökben szétosztva. Szép példát adott itt dr Ujfalusy Sándor tanácsbíró ur, aki a révi és nagykakucsi hiveink között 1600 Lei értékű füzetet szerzett be s bocsátott rendelkezésemre szétosztás céljából.

Református népkönyvtár van: Jákóhodos, Nagyvárad,

Nagyszántó és Paptamási egyházközségeinkben, összesen 380 olvasóval. A többi egyházközségekben nincs.

Szegényügyi bizottság van 18 egyházközségben 162 taggal, a segélyezendő szegények nyilván vannak tartva 7 egyházközségben. Ezen kérdésnél nemmel felelnek: Bihar, Bszentjános, Fugyi, Nagykakucs, Pelbárthida és Szalárd. A többi egyházközség egyáltalán nem ad feleletet. A segélyek összege felnőtteknél 71,573 Lei, gyermekeknél 350,864 Lei. A kétféle segély összege 422,437 Lei. Ezen nagyfontosságú kérdésnél még nagyon sok egyházközségünk eltéveszti szem elől azt, hogy keresztyén anyaszent-egyházunk nemcsak hit, hanem szeretetközösség is. A hit mellett érvényesülni kell a testvéri szeretetnek s az ebből folyó szolgálatnak. A szeretet objektuma a szegények, árvák, elhagyatottak; subjektuma az egyház, maga a gyülekezet. Ezen legkeresztyénibb kérdés megoldását, e legkrisztusibb erény gyakorlását a politikai községre hárítani nem lehet. Az természetes, hogy ezen nehéz és folytonosságot igénylő munkát szervek nélkül végezni nem lehet. Itt nincsen halogatásra idő, meg kell alakítani mindenütt a szegényügyi bizottságot, amelyre az egyházi törvény is elkötelezi az egyházakat s meg kell kezdeni azonnal a munkódést, nem tévesztve szem elől azt, hogy ez nem humanitarius, hanem tisztán egyházi funkció. A szegénység nagy kerítő, sok bűnnek a forrása s termékeny melegágya. Az ok megszüntetésével, megszűnik az okozat is, redukálódni fog a bűnöknek a száma.

Külső jótékonycélra kiadtak az egyházak összesen 68,734 Lei 94 banit. 10,000 Leit meghaladó adományt adtak: Borson K. Hegyesi Lajos és neje harangra 30,000 Leit, Fugyivásárhelyen Türkösi János harangra 28,724 Leit, hivek 58,581 Leit, Nyüvedi község harangra 19,700 Leit, fogyasztási szövetkezet 10,000 Leit, Siter urbéres község 85,000 Leit.

A hivek jótékonyságának összege 691,701 Lei és 60 b.

Urvacsora osztatott minden anyaegyházban 6 alkalommal, Váradless szórványáiban 3 alkalommal. Urvacsorával éltek a presbyterek közül minden alkalommal 21 egyházközségben mintegy 130 presbyter. Ezen nagyjelentőségű kérdésre nem adtak feleletet: Hkszáldobágy, Kisszántó, Mezőtelegd, Mezőtelki, Nagyszántó és Nyüved Egy pres-

byter sem járult egyetlen egy alkalommal sem urasztaláshoz: Fugyi, Pelbárthida és Szalárd egyházközségekben. Szép példát mutat itt Pusztajlak, ahol mind a 12 presbyter minden alkalommal élt urvacsorával. Szomorú, szegényes szám az, amit itt a látogatási jegyzőkönyv egyes egyházaknál felmutat, amidőn presbytereink közül a legtöbb a legelemibb kötelességét elhanyagolja s hiveink előtt követendő példaként nem világol. Mit várjunk mi a gyülekezeti tagoktól, ha a választottak nem tündökölnek hiveink előtt s megfelelkeznek egyik legfontosabb presbyteri kötelességükről, melyre az eskü szentsége is kötelezi őket? Itt az ideje, hogy e téren is tegyünk valamit, mert a presbyteri tiszt régi tekintélye és súlya hiveink előtt a minimumra redukálódik.

Urvacsorával élők száma az anyaegyházban:

Bőjtök	fi	870	nő	1369	együtt	2239
Husvétök	"	1900	"	2772	"	4672
Pünköstök	"	1647	"	2472	"	4119
Ujkenyérök	"	923	"	1436	"	2359
Ujbörök	"	931	"	1440	"	2371
Karácsonyök	"	1549	"	1821	"	3370
Összesen:	férfi	7820	nő	11310	együtt	19130

Az urvacsorával való élés a lelki élet intenzivitásának a fokmérője. Itt ezen számnak a fokozása a bűnbánat felébresztése s a jó példaadás.

Betegek fi 94, nő 163, együtt 257. A nyüvedi és váradlessi szórványokban 70 fi és 94 nő, együtt 164. Így végeredményében az összes urvacsorázók száma 7984 fi, 11,567 nő, együtt 19,551. Ezen szám a múlt évekhez viszonyítva 959 emelkedést mutat. Az urvacsorával élők száma az egyházmegyénk lélekszámának 41,9 % a. A betegek a legtöbb helyen rendes urvacsoraszertéskor, kívánságra azonban bármikor élhetnek urvacsorával.

Ha a lélekszám utáni %-ot vesszük figyelembe, nagyobb buzgóságot mutatnak az urvacsorával való élésben a következő egyházak: Bszentjános [1299-ből 1092], Fugyiban [548-ból 481], Kisszántó [513-ból 416], Nagyszántó [572-ből 694], Pósalakán [478-ból 441], Pusztajlakon [555-ből 643] lélek. Alacsony számot találunk Biharon [1892-ből 531], Jákóhodos [1124-ből 304], Hkcsatáron [1200-ből 385], Hkszáldobágyon [805-ből 219], Hkujlakon [1143-

ból 398], Nagyváradon [19,354-ből 5610] és Szalárdon [1781-ből 349] amely egyházközségekben az urvacsorázók száma a hivek lélekszámának még $\frac{1}{3}$ -át sem éri el.

Törvényesen kivált szektáriusok száma: Baptista van 20 egyházközségben, összesen 355 en. Örvénden van még 19 nemzetközi bibliatanuló, Pusztajlakon felekezetenküli 2. Így összesen 376. Ezen kérdésnél nem adtak feleletet, illetve nem szolgáltatottak be adatokat: Fugyivásárhely, Hkszáldobágy és Nagyvárad.

Hitelveinkkel ellenkező szokás (temető kivilágítása) van 10 egyházközségben. Küzdenek ellene a lelkész és a presbyterium, részint szószékből, részint alkalmilag, de eredménytelenül.

Vallásos összejövétel tartatott: Biharpuspöki, Fugyivásárhely, Élesd, Jákóhodos, Hegyközcserés, Hegyközpályi, Nagyvárad, Nagyszántó, Pósalaka, Pujlak, Rév és Siter egyházközségekben 57 esetben. A többi egyházközségekben nem tartottak, mivel a politikai hatóság nem engedi. Statisztikánk a múlt évihez viszonyítva, itt nagy hanyatlást mutat, mert még a múlt évben örvendetesen lett megállapítva, hogy a hitélet erősbitésére, népünk szellemi nivójának emelésére 19 egyházközségünkben megindult ezen nagyfontosságú munka, ezen szám már az 1928 ik évben 12 re apadt. Csodálatos jelenség az, hogy a baptisták mindenütt tarthatnak akadály nélkül vallásos összejöveteleket s mi reformátusok pedig egyházmegyénk 18 egyházközségében akadályozva lennénk a politikai hatóság által? Nem kutatom, hogy nem irandó-e ez a közömbösség és kényelemszeretet rovására? Ám ha az egyedüli oka a politikai hatóság agresszív fellépése, ezen ügy érdekében mindent el kell követnünk, hogy hitéletünk emelésére, felekezeti öntudatunk mélyítésére e nagyfontosságú munka minden egyházközségünkben akadály nélkül intenzívebben megindulhassék.

Nagyobb szabású ünnepélyek voltak: Bors, Fugyivásárhely, Mezőtelegd, Jákóhodos, Nagyvárad, Nyüved és P.ujlak egyházközségeinkben, melyeken szórványosan az esperes, egy-két lelkész és presbyter s más gyülekezeti tagok is részt vettek.

Közönséges bűncselekményért a polgári bíróság elítélt az egyházközség tagjai közül Biharszentjánoson három, Paptamásiban egy egyháztagot. A gyülekezet tagjai között

uralkodó bűnök kisebb-nagyobb mértékben: Biharszentjánoson, Hegyközcsatáron, Nagyváradon, Nagyszántón, Paptamásiban és Szalárdon az iszákosság. Hegyközüjlakon a szegények között veszekedés.

Vadházasságban él 19 egyházközségben 80 pár. Mezőtelegden és Nagyváradon számuk ismeretlen. Lelkészek és presbyterek igyekeznek rábeszélni a házasságkötésre.

Az egyházi házasságkötést mellőzték: Bihar 6, Hegyközcsatár 2, Hegyközkovácsi 1, Nagyvárad 16, Paptamásiban 2. Összesen 27 pár. A lelkészek felkeresték őket s eme munkájokban a presbyterek is támogatták. Ezen kérdésnél Bihar feleletet nem ad.

Reverzális adott javunkra 33 pár, kárunkra 59 pár. Minthogy az új kultusztörvény a vegyes házasságból származó gyermekek vallásának meghatározásánál az apának adta meg a jogot a születendő gyermekek vallásának meghatározására, nagy súly fektetendő arra, hogy egyházunk érdekeit jóelőre megvédjük s evégett a nem református házasság ígéretét a házasság megkötésekor kinyerni igyekezzünk s pontosan tartsa nyilván minden egyház a kárunkra kötött, illetve adott reverzális. A reverzális kötéseknel egyházunk érdekeit a lelkészek és presbyterek megvédik. Nyilvántartást vezetnek róluk 15 egyházközségben, nincs nyilvántartva Mezőtelegd, Nagykakucs, Nyüved, P.ujlak és Siter egyházközségeinkben, 10 egyház ezen kérdésre egyáltalán nem felel.

Keresztelést mellőzték: Biharon és Köröskisjenőn 4—4, Paptamásiban 2, összesen 10 esetben. A temetést Paptamásiban 2 esetben. Sérelmet szenvedtek egyházaink: Borson, Biharszentjánoson, Mezőtelegden és Nagyszántón, ahol az összejövetelek s gyűlések tartása a polgári hatóságok által akadályozva vannak, továbbá Pósalakán, ahol a román egyházi ünnepeken munkaszünetet tartattnak a ref. hivekkel is. Az utóbbi esetet kivéve a sérelem be lett jelentve az esperesi hivatalnak, mely sérelmek orvoslása végett kérvényt adtam be a prefektus urhoz, rámutatván arra, hogy egyházunk adminisztrálását különösen megakadályozza működésében az, ha szerveit, presbyteri és közgyűléseit akadály nélkül nem engedik működni. Kérelmünknek csak annyiban adtak helyt, hogy minden hónap első vasárnapján

presbyteri gyűlés tartható, amely azonban a hadtestparancsnokságnak pár nappal előtte bejelentendő.

II. Az egyházak külélete.

Az egyházi adózók száma: 12.737, a választóké 7458. A számbeli diferencia itt szomorúan mutatja, hogy az egyházi közterhek viselésénél mily sokan vannak egyházmegyénk területén olyan református hiveink, akik egyáltalán nem, vagy csak sürgetésre s a végrehajtás megindítása után tesznek eleget egyházunk iránt tartozó kötelelességeiknek. Feltűnő itt a számbeli diferencia különösen Biharon [adózó 570, választó 170], Biharpüspökiben [adózó 857, választó 410], Hegyközpályiban [adózó 298, választó 112] Hegyközujlakon [adózó 235, választó 72], Nagyváradon [adózó 5626, választó 2872] és Váradlessen [adózó 47, választó 11].

Egyházközségi közgyűlés minden egyházközségben van, Szalárdot kivéve.

A presbyterek száma összesen 410.

A lelkési iroda a szükséges naplókkal minden egyházban fel van szerelve s a lelkészek úgy ezeket, mint az anyakönyveket és a presbyteri jegyzőkönyveket tisztán, pontosan és törvényszerűen vezetik.

Egyházi levéltár van minden egyházban. Egyházi vagyoneleltár is van mindenütt s azok az 1913–1919-iki években készültek. A változások át vannak vezetve 12 egyházközségben, a többiekénél évek óta nincs. Minthogy az egyház vagyoni állapotának, az ingatlan, tőkék, alapok értékének összege, vagyonának és adósságának pontos kimutatása, általában a vagyoneleltárnak évről-évre való pontos átvezetése és kimutatása minden egyházközségnek eminens érdeke, minthogy pedig az ezen célt szolgáló vagyoneleltári füzetekink beteltek s a legtöbb egyházban az ingatlanoknál csak a régi értékelés szerinti összeg van beállítva, minthogy évek óta az ingatlanoknál, részint gyarapodások, részint adás-vétel folytán változások történtek, feltétlen szükség van arra, hogy ezen ügy egyházkerületileg rendeztesék s uj, a mai viszonyoknak s változásoknak megfelelő vagyoneleltári könyveknek a kinyomatása és felfektetése által

az egyház vagyoni állapota is az abban történt változásoknak az átvezetése az 1929 évtől kezdődőleg egyetemlegesen elrendeltessék.

Az ingatlanok mindenütt az egyház nevén állanak, kivéve Köröskisjenőt, ahol a parlag szőlő, Mezőteleget, ahol a temető és Nagyváradot, ahol az agrár-föld nem állnak az egyház nevén.

Az agrárreform elvett 10 egyháztól 85 hold 1457 négyszögöl területet, 5 lelkésztől 124 és fél holdat, 2 tanítótól 15 és háromnegyed holdat, összesen 225 hold, 257 négyszögöl területet. Az agrárreform által kapott 14 egyház 129 és fél holdat, lelkész és kántortanítók 476 hold és 525 négyszögöl területet. Együttesen 605 és fél hold és 525 négyszögöl területet. A kapott földet ezidőszert mindenütt zavartalanul használják.

Az egyházközségek kezelésében levő tőkék és kamatok együttes összege 1,547 033 Lei és 07 bani. Magtár van 11 egyházban 1323 mázsa, 379 és fél köből tiszta buza. Váradlessen 30 köből kétszeres. Minthogy ezen kérdő pontoknál egyes egyházközségek zavaros feleletet adtak, a jövőben pontosan feltüntetendő, hogy a magtár állaga mennyi terményből és mennyi pénzösszegeből áll, viszont kimutató az, hogy a termény pénzértéke milyen összeget tesz ki? Az egységes számítás kedvéért kívánatos lenne mindenütt suly egységre áttérni.

Az egyházközségek tőkepénzei és terményei 12 egyházközségben tisztán takarékpénztárban, 14 egyházban részint takaréokban, részint egyeseknél, 4 egyházban tisztán a hiveknél van elhelyezve, megfelelő biztosíték mellett, gyümölcsöztetés végett 10—25 százalék kamatláb mellett. Feltűnően alacsony, 5 százalék kamatláb mellett kamatozik a hegyközsáldobágyi egyház alapjainak összege a Nagyvárad Takarékpénztárnál, alacsony a kisszántói 10 százalék és a hegyközpályi 11 százalék kamatláb is, ha még az 1927. évi kamatláb számításokat vesszük figyelembe.

Adóssága van 10 egyháznak 245 573 Lei.

Jogerős költségelőirányzata van 18 egyházközségnek, tizenkettőnek nincs. A kivetett egyházi adók összege 22 egyháznál pénzben: 837.132 Lei 65 bani, terményben 54

mázsa 348 köből, a legtöbb ebből buza, elenyésző csekély a rozs, zab és tengeri. Nyolc egyházközség ezen kérdésnél nem ad egyáltalán feleletet s nem tünteti ki a kivetett adóösszeget sem pénzben sem terményben.

A kivetett adóösszeg fedezi az évi szükségletet 15 egyházban, 4 egyházban nem. Ezen kérdésnél nem adott feleletet 11 egyház.

Az egyházak múlt évi számadásait az egyházmegye 1928. évi április hó 26-án tartott közgyűlése 23 egyházközségnél jóváhagyta. Nem voltak jóváhagyva: Biharszentjános, Hegyközpályi, Hegyközszáldobágy, Kisszántó, Nagyszántó, Pósalaka és Váradless számadásaik, sőt Hegyközpályi és Hegyközszáldobágy még a mai napig sem terjesztették be jóváhagyás végett. Az egyházközségek értékeit, klenodiumait és betét könyveit a vizitáció minden egyházközségben számon vette.

A zárszámadás mérlege a beterjesztett számadások összesítő kimutatása szerint:

Bevétel volt pénzben . . . 6,306.552 Lei 29 bani.

Kiadás volt pénzben . . . 6,098.641 Lei 20 bani.

Maradvány: 207.911 Lei 09 bani.

Bevétel természetben 42 mázsa.

Kiadás természetben 36 mázsa.

Maradvány: 6 mázsa.

A templom jókarban van 21 egyházban, javításra szorul: Fugyivásárhely, Hegyközcsatár, Hegyközujlak, Nagyvárad [ujvárosi], Nagykakucs, Nyüved, Pelbárthida, Rév és Szalárd egyházközségekben. A renoválást már a vizitáció óta eszközölték: Hegyközcsatár, Nagykakucs, Pelbárthida és Szalárd egyházainkban.

Lelkészlak jó karban van 20 egyházban, javításra vár: Hegyközszáldobágy, Hegyközujlak, Köröskisjenő, Nagyszántó, Nyüved, Pelbárthida, Pusztaujlak, Rév, Szalárd és Váradless egyházainkban.

Az iskolaépület javítást igényel: Bihar, [egyik iskola, kántori lak] Biharszentjános, Hegyközszáldobágy, Kisszántó, Nagyszántó, Nyüved, Pelbárthida és Siteren, a többi iskola-fentartó egyházaknál jókarban van.

Új építkezésre kiadatott 6 egyházban összesen 198,350

Lei 40 bani, az épületek jókarban tartására 27 egyházközségben 522.226 Lei 47 bani. Tűzkár ellen egyházaink épületei 17.490.489 Lei értékben vannak biztosítva. A biztosítási összegeket az esperesi látogatás minden egyházközségben megfelelőnek találja, kivéve Siter, ahol a biztosítási díj, illetve érték a valódi forgalmi értéknek megfelelően felemelendő. A tűzbiztosítás évi díja összesen: 25.575 Lei. Minden egyházközségben ki van fizetve Siter kivételével.

A múlt évről a belhivatalnokok ki vannak fizetve 21 egyházközségben. Hátralékban vannak: Bihar 52.000 Lei. Hegyközszáldobágy 5800, Hegyközüjlak fi tanító 6935 Lei. Mezőtelki lelkész 380 Lei, 1001 kgr. buza és 1191 kgr. tengeri, Nyüved 3000 Lei, Pelbárthida lelkésznek 29456, tanítónak 21000, összesen 31556 Lei, Pósalaka 299 Lei 7 és fél véka buza, 7 véka tengeri, Siter lelkésznek 4033, tanítónak 4647, összesen 8680 Lei, Váradless 1390 Lei. Az összes hátralék pénzben 98505 Lei, terményben 1001 kgr. 7 és fél véka buza és 1191 kgr. és 7 véka tengeri, A ki nem fizetés oka pénzhiány, közönyösség, szegénység, egyházi adóhátralék.

Köztartozások címén hátralékban vannak: Biharon egyházkerületi, közalapi, nyugdíjintézeti, kultur-taxa címén 13605 Lei, kultur-taxával hátralékban vannak: Élesd, Fugyivásárhely, Hodos, Hegyközcsatár, Hegyközpályi, Hegyközszáldobágy, Köröskisjenő, Rév, Siter és Szalárd 67837 Leivel. Ezen kérdésnél csak szóbeli feleletet adtak, de a számokat nem tüntették ki: Biharszentjános, Fugyi, Hegyközüjlak, Nyüved és Pusztajlak. A kérdő pontok rovatait egyáltalán nem töltötték ki: Biharpüspöki, Kísszántó, Nagyszántó és Mezőtelegd egyházközségek.

Segélyt kapott az egyház tizenegy helyen a községtől 257.000 Leit, Nagyvárad a kultur taxából 100.000 Leit, összesen 357.000 Leit. A segélyezés címe legtöbb helyen a templom renoválása.

Az egyházközségek közül pere csak Nagyváradnak van. A temetők az egyházak tulajdonát képezik 23 egyházban, Fugyiban, Siteren, Nagyszántón, Szalárdon [az egyik] és Váradlessen a polgári községé, Hegyközcsatáron az új temető a községi birtokosságé s Nagyváradon a velencei kivételével a városé. A temetők mindenütt kellő gondozás alatt állanak.

III. Az egyház iskola ügyei.

Iskoláink szellemi és anyagi állapotáról a tavaszi dékáni látogatások alapján a tanügyi bizottság április 26-án tartott közgyűlésünkön teljesen kimerítő és részletes jelentését, rámutatván a hiányokra, megtette, közgyűlésünk pedig az utasításokat megadta. Ha összehasonlítást teszünk a tanügyi bizottsági és az iskolai év végén tett látogatások alkalmával észlelt jelentések között vajmi kevés ami eltérést mutat. Általánosságban kiemelhetjük, hogy a tanítás eredménye, főleg a vallás- és énektanítás terén a múlt iskolai évi állapotokhoz viszonyítva, több helyen öröndetes haladást mutat. Általánosságban megállapítható, hogy tanítóink, dacára a változott viszonyoknak s a mindnyájunk által jól ismert állapotoknak, igyekeztek hivatali kötelezettségüknek eleget tenni, nehéz hivatásuknak megfelelni. Kivánni valót hagy fennt, még ha a mai nehéz tanítási viszonyokat tekintjük is, a magyarnyelven való olvasás, különösen pedig a számolás, nem egy felekezeti iskolánál észlelhető, hogy még a legfelsőbb osztályok olvasása is csak betűzés, a számolás pedig egyenesen elárulja azt, hogy a számolás legelső és legfőbb kellékétől, a szorzótábla tudásától még messze van. Ha a régi mértékkel mérhetnénk meg a tudást, az eredmény e tekintetben egy egy iskolánál a zérón állana.

Református felekezeti iskolát tart fennt 20 egyházunk, a többi 10 nél csak állami iskola van.

Az egyházi költségvetésben az egyházak együttesen a következő teherrel szerepelnek: Elemi iskolánál 1,529.168 Lei és 67 bani, Középiskoláknál 1,592.325 Lei, Vallás tanításnál 161.951 Lei.

A vallást és nemzeti tárgyakat úgy az állami, mint a felekezeti iskoláknál az egyházlátogató bizottság minősítése szerint az alább feltüntetett osztályzás szerint tanítják: kitűnő 11, jeles 14, jó 17, 4 kielégítő, 2 megfelelő.

Hegyközsáldobágyon és Hegyközpályiban, minthogy egy-két növendék volt jelen, a vizsgálatot nem lehetett megtartani, Váradlessen a vallástanítás gyenge. A hegyközsáldobágyi és hegyközpályi-i iskoláknál már más esztendőben is előfordult, hogy alig egy-két tanuló volt jelen s hogy a tanulók közül hónapokon át a legtöbb nem látogatta az iskolát. Kérem nyomatékosan megfigyelmeztetni különösen

a hegyközszáldobágyi egyházi vezetőséget, hasson oda, hogy ezen anomália a jövőben többet elő ne forduljon.

Az iskolák felszerelése törvényszerű 15 helyen, hiányos: Biharszentjános, Kisszántó, Nyüved, Örvénd, Siter egyházközségekben. Azon kérdésre, hogy milyen az iskolák szellemi állapota, a legtöbb egyház megfelelő feleletet ad.

IV. Statisztikai adatok az anyaegyházban.

Született törvényes fi 454, nő 378 összesen 832.

„ törvénytelen fi 57, nő 42 „ 99.

Összesen: fi 511, nő 420 együtt 931.

A törvénytelen szülöttek száma a múlt évihez viszo nyitva 53 apadást mutat.

Állami anyakönyv szerint születet fi 335, nő 279. Ezen kérdésre nem adtak feleletet Nagyvárad, Nagyszántó és Nyüved, innen van a számbeli nagy különbség. Meghalt fi 457, nő 371, összesen 828. Az állami anyakönyv szerint fi 253, nő 201, összesen 454 Ezen kérdésnél nem felelnek Nagyvárad, Nagyszántó és Nyüved, innen van itt is a számbeli nagy különbség.

Házasságot kötött s megesküdött 226 tiszta pár, 72 vegyes pár. Az állami anyakönyv szerint 249 tiszta, 194 vegyes pár. E kérdésnél Nyüved nem felel.

Konfirmált fi 230, nő 215, összesen 445. Attért fi 9, nő 17, összesen 26. Kitért fi 45, nő 60, összesen 105. Lélekszám az anyaegyházban 46,892. Minthogy Kisszántó, Köröskisjenő, Mezőtelegd, Pósalaka és Nyüved a fi és nő együttes lélekszámát tüntették csak ki, ennél fogva külön a fi és külön a nők számát kimutatni nem lehetett. Ugyisintén nem lehetett kimutatni azt sem, hogy mennyi volt 1926 december 31-én összesen a lelkek száma, mivel több egyházközségnél az adatok hiányoznak.

V. Statisztikai adatok a szórványokban.

Született törvényes fi 15, nő 14, együtt 29

„ törvénytelen „ 3, „ 2, „ 5

Összesen fi 18, nő 16, együtt 34

Meghalt fi 13, nő 11, összesen 24. Házasságot kötött s megesküdött 2 tiszta, 2 vegyes pár. Konfirmálás a szórvá-

nyokban nem volt, ugyisintén áttérés sem történt. Kitért 1 nő. Lélekszám a szórványokban 1844. Az 1926. évi lélekszám több szórványnál nincs feltüntetve.

Jelentésem nem lenne teljes, ha említést nem tennék arról, hogy a látogató bizottságok felhívásomra több egyházközségben presbyteri gyűlés keretében számoltak be az egyházak szellemi és anyagi állapotáról s személyes ráhatással is igyekeztek a presbyttereket egyházépítő munkásságaikra buzdítani.

Sajnos, több egyházközségben, dacára az E. T. I. t. c. 169. §-ában foglalt rendelkezésének, dacára esperesi körlevelemben közölt felhívásomnak, egyetlen egy presbyter sem volt jelen az egyházlátogatás alkalmával, pedig személyes tapasztalatom az s több helyen magok a presbytterek is kifejezést adtak annak, hogy úgy az egyházra, mint a presbytterekre milyen előnyös és áldásos, ha legalább évenként egyszer személyes találkozás, az egyház bel- és küléletének és állapotának megbeszélése, a bajoknak előszóval való rámutatása által is igyekszünk egyházközségünk javát munkálni, bajait orvosolni, a haladás és fejlődés útjait egyengetni.

Itt említem meg végül azt, hogy a látogatások során Kádár Miklós lelkész Köröskisjenőn, esperes pedig Szalárdon az Isten igéjét is hirdették a hiveknek.

Nagytiszteletű és Nagyságos Egyházmegyei Közgyűlés! Amint méltóztatnak látni, igyekeztem részletes jelentésem által egyházközségünk bel- és külállapotának a képét megrajzolni, itt-ott a haladás színesebb, másutt a hanyatlás sötétebb vonásait a rendelkezéseimre állott adatok alapján hiven feltüntetni. Komoly, kitartó, intenzív, egyházi és világi férfiaknak harmónikus, nagy és nehéz munkájára van szüksége egyházmegyénk egyházközségeinek, hogy a lethargikus állapotból kiemelkedve, ráléphessünk arra az utra, amely uton haladás, fejlődés és egy jobb, boldogabb élet kapuja nyílik ki úgy magunk, mint a hiveink számára. Tudom, érzem, hogy az idő, a viszonyok, a körülmények, mostoha helyzetünk mind-mind csak akadályozza azt, hogy a lélek egészen kibonthassa szárnyát, ám de ne feledjük, hogy „teher alatt nő a pálma”, próbák és szenvedések között acélozódik a lélek, az akarat; csak hitünk legyen erős, csak békesség, szeretet és munkakedv legyen szivünkben,

csak legyen továbbra is magasztos programmunk ez: Krisztusává tenni a sziveket, az egyházat, az emberiséget, akkor majd az alkotó, megújuló, ujitó s a nehéz akadályokon is keresztül törő s végül diadalmaskodó protestantizmus felett szó hallatszik: „*Örüljete egek . . . ujjongva énekeljete hegyek, erdő és benne minden fa, mert megváltá az Ur Jákóbot és Izráelben megdicsőíti magát*“. [Ézs. 44. 23]

Ezek után jelentésem elfogadását s a szükséges intézkedések megtételét kérve, kiváló tisztelettel vagyok

Élesd, 1928 október 3.

alázatos szolgája:

Vadai Béla,

esperes.

Egyházmegyei közgyűlésünk az esperes 1927. évi jelentése alapján:

1. Szomoruan értesül arról a sajnálatos körülményről, hogy egyes gyülekezeteinkben a vasárnap délutáni istentisztelet több ízben elmarad azon szomoru okból, mivel nincsenek hivek a templomban. Ismételtén felhivatlak tehát a presbytériumok, hogy az istentiszteletek szorgalmas látogatásával a hivek előtt jó példát mutassanak; a lelkészeket pedig utasítja közgyűlésünk, hogy vasárnap délután biblia vagy kátémagyarázatot tartsanak.
2. Szigoruan elkötelezi közgyűlésünk az összes egyházközségeket lelkész irányítása és közreműködése mellett a vasárnapi iskolák megszervezésére azzal az utasítással, hogy ahol alkalmas helyiség nincs, azokban az egyházközségekben a vasárnapi iskola a templomban tartassék.
3. Felhivja közgyűlésünk a lelkészek, tanítók és presbyterek figyelmét, hogy a belmissziói munkában a hivek, de különösen a betegek látogatására nagy gondot fordítsanak.
4. Hiveink vallásos érzése és a felekezeti öntudat erősítése céljából utasítja közgyűlésünk az egyházak vezetőit a val-

lások iratlerjesztés mielőbbeni megszervezésére.

5. Hálás köszönetét fejezi ki közgyűlésünk dr. Ujfalussy Sándor tanácsbíró urnak, aki 1600 Lei értékű vallások füzetét szerzett be és bocsátott az esperesi hivatal rendelkezésére szétosztás céljából.

6. Utasítja közgyűlésünk a presbytériumokat, hogy az egyházi törvény értelmében a szegényügyi bizottságot haladéktalanul szervezzék meg.

7. Fájdalommal értesül közgyűlésünk arról a megdöbbentő jelenségről, hogy a presbyterek nagyrésze az úrvacsorával élés szent kötelességét elhanyagolja s hűveink előtt követendő példaként nem világol. Amikor elrendeli a vizsgálatot Fugyi, Pelbárhida és Szalárd presbytériumai ellen, akik közül egy presbyter sem járult egyetlen alkalommal sem az úrasztalához, egyben figyelmezteti közgyűlésünk az összes presbytériumokat, hogy esküjükhöz hiven, erről az egyik legfontosabb presbyteri kötelességökről meg ne feledkezzenek.

8. Felhívja közgyűlésünk a lelkészeket és presbitereket, hogy az ifjúság közreműködésével legalább is a téli hónapokban vallások összejöveteleket tartsanak. Amennyiben őket ezen nagyfontosságú munkában a politikai hatóság akadályozná, arról azonnal tegyenek jelentést az esperesi hivatalnak.

9. Utasítja közgyűlésünk a lelkészeket és presbitereket, hogy az új kultusz-törvényre tekintettel, a vegyesházasságból származó gyermekek vallásának meghatározásánál egyházunk érdekeit megvédeni igyekezzenek s a lelkészi hivatalok a kárunkra adott reverzálisokról pontos nyilvántartást vezessenek.

10. Egyházmegyei közgyűlésünk felterjesztést intéz a legközelebbi kerületi közgyűléshez, hogy a kerület egyetemlegesen gondoskodjék a mai viszonyoknak megfelelő vagyonleltári könyveknek sürgős kinyomatásáról.

11. Elrendeli közgyűlésünk, hogy az egyes egyházközségek a jövőben pontosan mutassák ki, hogy a magtár állaga mennyi terményből, mennyi pénzösszegeből áll és hogy a termény pénzértéke milyen összeget tesz ki? Az egységes számítás kedvéért kívánatosnak tartja közgyűlésünk a suly egységre való állérést.

12. Közgyűlésünk felhatalmazza az esperest, hogy a múlt évről költségvetést és számadást nem adott egyházakkal szemben az idevonatkozó közgyűlési határozat értelmében járjon el.

13. Utasítja közgyűlésünk a siteri egyház presbytériumát, hogy tűzbiztosítását a valódi forgalmi értéknek megfelelően emelje fel.

14. Amikor örömmel állapítja meg közgyűlésünk, hogy iskoláinkban, a vallás és énektanítás eredménye örvendetes haladást mutat, egyben komolyan megfigyelmezteti a tanítói kar érdekelfjeit, hogy a magyar nyelven való olvasásra és a számtan tanításra kiváló gondot fordítsanak.

15. Fegyelmi felelősség terhe mellett nyomatékosan megfigyelmezteti közgyűlésünk a hegyközpályi-i, de különösen a hegyközszáldobágyi egyházi vezetőséget, hogy többé elő ne forduljon az a lehetetlen állapot, hogy a hivatalos vizitáció előtt alig 1—2 tanuló jelent meg s a gyermekek nagyrésze hónapokon keresztül nem látogatta az iskolát.

16. Az egyházi törvény vonatkozó paragrafusára hivatkozással elrendeli köz-

gyűlésünk, hogy az egyházlátogatás alkal-
mával minden egyházközségben presbyteri
gyűlés tartassék.

89. szám. Nagy Vilmos egyházmegyei lelkészi
tanácsbíró az espereshez intézett levelében bejelenti,
hogy Magyarországra költözvén át, egyházmegyei lelkészi
tanácsbírói tisztéről lemond. Lemondó levelében hálás
szívvvel köszöni meg a bihari egyházmegye presbytériu-
mainak azt a kitüntető bizalmát, hogy őt egyhangulag
a lelkészi tanácsbírói tisztség betöltésére méltónak
ítélték.

Egyházmegyei közgyűlésünk Nagy
Vilmosnak körünkből való eltávozását és
tanácsbírói tisztéről való lemondását mély-
séges sajnálattal veszi tudomásul és jegy-
zőkönyvében örökíti meg azt a hatalmas
és eredményes munkásságot, melyet nem-
csak egyházmegyénk, hanem az egész
egyházkerület érdekében ernyedetlen buz-
galommal kifejtett. A lemondással kap-
csolatban elrendeli közgyűlésünk a lelkészi
tanácsbírói tisztségre a választást decem-
ber 1. határidővel, kijelölván a szavazat-
bontó-bizottság tagjaiul elnökségen kívül
a tanácsbírói kar Nagyváradon lakó tagjait.

90. szám. Zsigó Károly volt paptamási-i kántortanító
Magyarországra történt megválasztása következtében
egyházmegyei tanítóképviselői és tanügyi bizottsági tiszt-
ségeiről lemond.

Közgyűlésünk Zsigó Károly egyház-
megyei tanítóképviselő lemondását tuda-
omásul veszi s a megüresedett tanítókép-
viselői tisztségre a választást december 1.
határidővel elrendeli, kijelölván a szava-
zatbontó-bizottság tagjaiul a Nagyváradon
lakó tanácsbírákat. Közgyűlésünk a tan-
ügyi bizottsági tisztségre a választást azon-
nal elrendelvén, arra egyhangulag meg-

választja Czeglédi Sándor nagyszántói tanilót.

91. szám. A hegyközsáldobági lelkészi állásra július hó 15-én három pályázó közül egyhangu közfelkiáltással megválasztatott Szép Kálmán turterebesi lelkész, aki azonban az espereshez lörvényes határidön tul intézett levelében kinyilatkoztatta, hogy a meg nem felelő lelkészlakásra tekintettel, a választást nem fogadja el. Minthogy Szép Kálmán a lörvényes határidön tul nyilatkozott, egyházmegyei elnökség a lörvényes határidő leteltével uj választást rendelt el szeptember 9-ikére, amikor is szótöbbséggel Gyökössy József bégamonostori lelkész választatott meg.

Egyházmegyei közgyűlésünk Gyökössy Józsefet szives köszöntéssel hegyközsáldobági lelkészi állásában megerősíti s elkötelezi ugy őt, mint a választó egyházközséget a bekebelezési díjak befizetésére. Egyben tudomásul veszi közgyűlésünk esperes azon intézkedését, hogy az első választás alkalmával megválasztott Szép Kálmán turterebesi lelkész ellen a nagybányai egyházmegye esperesénél a lörvényes lépéseket megtette.

92. szám. Olvaslatolt az esperes időszaki jelentése:

Nagytiszteletű és Nagyságos Egyházmegyei közgyűlés!

A folyó évi április hó 26-án tartott tavaszi rendes közgyűlésünk óta elnökségi hatáskörbe elintézt és közgyűlési határozatot kívánó ügyekről az alábbiakban van szerencsém jelentésemet megtenni.

1. A mezőtelegdi egyház azon kérelmére, hogy főleg a paróchia építéséből fentálló mintegy 174000 lei adósságának kifizetésére, mely tartozások részint pénzüintézeteknél, részint egyeseknél magas kamatláb mellett fentállanak, minthogy a presbitérium ajánlatot kapott nevezett tartozások fedezése céljából körülbelül 50 százalékkal olcsóbb kölcsön folyósítására s mivel az adósságokat, melyeknek kiegyenlítése végett az egyház perrel lett megfenyegetve.

központosítani akarja, az egyház nehéz és sürgősen rendezendő anyagi terheinek rendezése végett kérte az elnökséget, adja meg az egyházmegyei közgyűlés utólagos jóváhagyása mellett az engedélyt arra nézve, hogy 160.000 lei törlesztéses kölcsönt vehessen fel egyik nagyváradi pénzintézetnél.

Az egyházmegyei elnökség a bemutatott s szabályszerűen meghozott presbiteri és közgyűlési határozatok alapján, tekintettel a mezőtelegdi ref. egyház nehéz anyagi helyzetének sürgős rendezésére, az egyházmegyei közgyűlés utólagos jóváhagyása reményében az engedélyt megadta arra nézve, hogy a mezőtelegdi ref. egyházközség összes, nagyrészt a lelkesizlak építkezéséből fentálló adósságainak rendezése és koncentrálása céljából, valamelyik nagyváradi pénzintézetnél 160.000 leies, azaz egyszázhatvan ezer leies, az eddigi adósságnál jóval alacsonyabb kamatláb mellett törlesztéses kölcsönt vegyen fel s továbbá, hogy ezen összeget az egyházközség tulajdonát képező piac-utcai ingatlanának terhére az egyházmegyei ügyész ur közbejöttével betábláztathassa.

Megadta az elnökség az engedélyt az egyház nehéz anyagi helyzetének mérlegelése mellett azért is, mivel biztosítékot látott arra nézve, hogy ezen kölcsön kamatának és részbeni törlesztésének fizetése mellett, részint az 1928. évi költségvetésbe beállított 28 995 leies rendkívüli egyházi adókimutatással, részint már a megindított önkéntes adományok gyűjtéséből fedezetet nyer.

2. Elnöktársammal a hegyközcsatári ref. egyházközség presbiteriumának 12, 14, 16, 17—1928. s a közgyűlésnek 1—1928. sz. alatt névszerint hozott határozatait, továbbá a bemutatott építési költségvetés és vállalati szerződés alapján, az egyházmegyei közgyűlés utólagos jóváhagyása mellett, tekintettel az építkezés sürgősségére, megadta az engedélyt arra nézve, hogy a hegyközcsatári ref. egyházközség templomát és tornyát külsőleg és belsőleg mintegy 100.000 lei költséggel kijavíttathassa és annak munkálatát haladéktalanul megkezdhesse.

Megadtuk az engedélyt annyival is inkább, mivel az építkezés 85.000 lei költség fedezete az egyháznak már most önkéntes adományokból rendelkezésére állott s a többi felmerülő s az egyház által szállítandó anyag költsége

pedig részint a községi tanács által megszavazott 5000 lei hozzájárulásából, részint a folyó évi rendes költségvetésből fedezetet nyert.

Ezzel kapcsolatban örömmel jelentem, hogy a hegy-közcsatári ref. egyház az építkezést elvégezte, templomát és tornyát szépen rendbehozta, sőt a hiveknek minden várakozást felülmuló önkéntes áldozatkészsége lehetővé tette azt is, hogy a hadi célokra elvitt kisebbik harang helyett újat öntetett s egyuttal a toronyórát is kijavíttatta összesen mintegy 153.000 lei költséggel s mindez eszközölhető volt anélkül, hogy rendkívüli adó lett volna kivetve a hivekre.

Felszentelési ünnepély. bár szerény keretek között, de zsufozásig megtelt templomban folyó év szeptember 2 án folyt le, amidőn is Tarnóczi Lajos bihari és Kovács Antal hegyközpályi-i lelkészek hirdették a hiveknek az Isten ígét.

Kiemelendő az építkezések körül kifejtett dicséretre méltó buzgalma és nagyfoku tevékenysége Szücs László helybeli lelkésznek, akit ezen nehéz, de magasztos munkájában Szilágyi István egyházigazgató és a presbitériumnak minden egyes tagja nagy lelkesedéssel, elismerést érdemlő buzgósággal és egyetértő lélekkel hathatósan támogattak. Szolgáljon ez nemes példaadásként többi gyülekezeteinknek.

3. Engedélyt adtam elnöktársammal a bemutatott és szabályszerűen meghozott presbiteri és közgyűlési határozatok, továbbá a beterjesztett és jóváhagyott munkálati szerződés s az 1928. évi megerősített költségelőirányzat alapján, az ügy sürgősségére és fontosságára tekintettel az egyházmegye utólagos jóváhagyása mellett a biharpüspöki-i ref. egyháznak arranzva, hogy a rektori lakást mintegy 100.000 lei költséggel kijavíttathassa. Megadtuk az engedélyt azért is, mivel az építkezési költség fedezetéről az egyházközség gondoskodott olyformán, hogy az 1928. évi költségvetésbe mutatózó s 45 000 leit kitevő feleslegét, a hiányzó összegre pedig toronya alapjának egyrészét használja fel akképen, hogy a nevezett alap helyretevéséről az egyháztanács az 1929—30. költségvetés keretein belül gondoskodni fog.

Elköteleztük azonban az egyházközséget, hogy az építkezés befejezése után pontos jelentést tegyen presbiteri határozat kapcsán az esperesi hivatalnak arról, hogy az egyház közpénztárából mily összeg lett az építkezés költ-

ségeinek fedezetére fordítva, milyen összeg a torony alapjából s továbbá, hogy minden év december 31-ig tegyen jelentést arról, hogy nevezett alapból felvett kölcsönösszegből mennyi lett visszafizetve?; elköteleztük továbbá az egyházközséget a kölcsön felvételéről szóló szabályszerű kötelezvény kiállítására is.

4. A pósalaki ref. egyház azon kérelmére, hogy iskolájának padozatát és egyik mellékhelyiségét, mintegy 11.000 lei költséggel kijavíttathassa, a szabályszerűen meghozott presbiteri és közgyűlési határozatok alapján, tekintettel arra, hogy az építkezési költségről az egyházközség 11.450 leies rendkívüli adókivetéssel gondoskodott, elnöktársammal az engedélyt megadtuk.

5. Legutóbbi közgyűlésünk óta a lelkeszi karban a következő változások történtek: Mély fájdalommal és őszinte részvéttel jelentem, hogy Major Gyula paptamási-i lelkész, egyházmegyei lelkészi tanácsbírói karunknak Nestora, egyházkerületi képviselő, életének 72 ik, paptamási i lelkészkedésének 35-ik évében néhány napi gyöngéledés után folyó év szeptember 6 án az Urban csendesen elszenderült. Temetésén közelről s távolról lelkésztársai, megtisztelő nagy számmal jelentek meg. Koporsójánál a háznál Csernák Béla egyházkerületi főjegyző, a templomban Vadai Béla esperes, a sirnál Tarnóczi Lajos bihari lelkész szolgáltak. Major Gyulával egy antik jellemű, fenkölt gondolkozásu, melegszívű, példás családi életű, kötelességét mindvégig hűségesen teljesítő, a régi kálvinista puritán papok típusát és szerető szívű lelkésztársat, egyházmegyénknak egyik kipróbált vezető tagját, az áldott lelkű igaz embert vesztettük el. Jutalmazza meg az Ur azzal a hervadhatatlan dicsőséggel, mely nála a jók és igazak számára eltételezett, mi pedig áldott emlékéit őrizzük meg szívünkben s örökössük meg jegyzőkönyvünknek lapjain.

E szomorú jelentésem kapcsán kérem a közgyűlést, hogy Major Gyula elhalálózásával megüresedett lelkészi tanácsbírói tisztségre a szavazást elrendelni, az egyházkerületi képviselői állásra pedig a szavazást még a gyűlés folyamán megejteni sziveskedjék; jelentem továbbá, hogy a lelkésznélkül maradt paptamási-i egyházközség adminisztrálásával a kegyeleti félévi időtartalomra dr. Bodnár Gábor

jákóhodosi lelkész urat biztam meg és rendeltem ki helyettes lelkészül.

6. Az elhalálozás folytán megüresedett hegyközsáldobágyi lelkészi állásra az 1928. évi július 15-én megejtett választással egyhangulag Szép Kálmán turtarebesi rendes lelkész lett megválasztva, aki azonban a helyszínen a választás után megjelenvén, minthogy a lelkészi lakást nem találta megfelelőnek, hivatalomhoz intézett 71—1928. számú levelében bejelentette, hogy a lelkészi állást nem fogadja el. Ezen bejelentés után az E. T. II. t. c. 35. §-ában foglalt rendelkezés szerint szeptember 9-re új választást tűztem ki, amidőn is szótöbbséggel Gyökössy József bégamonostori rendes lelkész lett megválasztva. Minthogy a választással megbízott Szücs László és Udvarhelyi Béla tanácsbíró urak jelentéséből s választási jegyzőkönyvből a választást a törvénnyel megegyezőnek találtam, a concessát kiadtam s minthogy Gyökössy József a lelkészi állás elfogadása mellett nyilatkozott, ünnepélyes beiktatását október hó 7-ikére kitűztem s azt személyesen elvégeztem.

Ezzel kapcsolatosan jelentem, hogy Szép Kálmán megválasztott, de a választást el nem fogadó lelkész ellen az E. T. II. t. c. 35. §-ában foglalt rendelkezés szerint, felettes egyházi hatóságánál a szükséges lépéseket megtettem.

7. Legutóbbi közgyűlésünk óta egyházmegyénkben segédlelkészi minőségben elhelyezést nyertek: Kiss Bertalan Nagyváradon Csernák Béla lelkész mellett, Oroszlán István Élesden az esperesi hivatalban, Ármós Zsigmond Szalárdon Surányi Lajos lelkész mellett. Ezenkívül a Püspök ur kirendelése alapján megadtam a felhatalmazást arranézve, hogy Szőke Sándor III. éves theológus Élesden az esperes mellett, Czapfalvy József III. éves theológus Mezőtelegden Baka Béla lelkész mellett, továbbá Tunyogi András szintén III. éves theológus, Tunyogi János édesatyja mellett Nagyszántón ideiglenes minőségben lelkészi kisegítő szolgálatot végezzenek.

8. Tavaszi egyházmegyei közgyűlésünk óta a tanítói karban a következő változások történtek: Hozzájárultam és felhatalmazást adtam arranézve, hogy Bulbuk Ilona Pósalakán, mivel a pályázat meghirdetése után fitanító nem jelentkezett, még egy évre helyettes tanítói minőségben alkalmazást nyerjen.

Zsigó Károly paptamási-i kántortanító, Kiss Béla mezőteleghi kántortanító, Tompa Róza örvéni helyettes, Misi-czay Ilona hegyközujlaki és Farkasné Kabai Eszter biharpüspöki-i tanítónők állásairól lemondás folytán eltávoztak.

Állásokban ideiglenesen megerősítettek: Kiss Béla paptamási-i kántortanító, Harikó Jenő biharpüspöki-i helyettes tanító, Tunyoghy Etelka örvéni helyettes tanítónő, Zimáné Balogh Erzsébet hegyközujlaki rendes tanítónő, ugyszintén megadtam a felhatalmazást ideiglenesen arranézve, hogy Matkó Mária eddigi helyettes tanítónő az 1928–29. iskolai évtől kezdve mint rendes tanító, Tatár Erzsébet pedig mint helyettes tanítónő az 1928–29-ik iskolai tanévre alkalmazást nyerjenek a nagyváradi egyházközségben.

a) Itt emlitem meg, hogy Kelemen Pál hegyközpályi-i helyettes tanítónak, részint orvosilag igazolt betegségére, részint arra való tekintettel, hogy a tanítóképesítő vizsgálati kötelezettségének még nem tett eleget, megadtam az engedélyt arranézve, hogy az iskolai évet 1928. május 13-án befejezze, azzal a feltétellel azonban, hogy mivel az érvényben lévő törvények értelmében az iskolai tanítások korábban be nem fejezhetők, nevezett tanító helyettesítéséről az egyházközség súlyos felelősség terhe mellett gondoskadjék.

b) Itt teszek említést továbbá még arról, hogy a nyüvedi presbitérium, mivel a meghirdetett pályázat után csak egy fi-tanító pályázott s mivel ezen tanító működése elé aggodalommal néztek s minthogy az iskolánál szükséges javítások elvégzésére az egyházközségnek pénze nincs, 75–1928. sz. határozatában kimondotta, hogy a tanítói állást az 1928–29. iskolai évre nem tölti be felekezeti tanítóval, hanem Széles Erzsébet helyettes állami tanítóként való alkalmazásában megnyugszik.

Ezen határozatnak hivatalomhoz való beterjesztése után 554–1928. sz. alatt nyomatékosan felhívtam a nyüvedi presbitériumot, hogy mivel az egyházmegyei közgyűlés 41–1928. sz. határozatában elkötelezte az egyházközséget a tanítói állásnak felekezeti tanerővel való betöltésére s minthogy Dán inspector állítása szerint a kügypusztai iskolánál az állami helyettes tanító beállításávali megoldás csak ideiglenes s csak 1928. szeptember 1-ig marad érvényben s minthogy a mostani törvénytelen helyzetnek

automatikusan való meghosszabbítását a presbitérium 75—1928. sz. határozata egyenesen támogatja, tegye meg a legsürgősebb intézkedést, hogy a kügypusztai tanítói állást az 1928—29. iskolai évre, ha helyettes felekezeti tanítóval is, töltsse be, az iskolánál szükséges javításokat pedig haladéktalanul eszközölje.

Ezen üggyel kapcsolatban megemlítem amaz elnöki intézkedésemet is, mely szerint az egyházmegyei ügyész urat felkértem, hogy az egyházkerületi tanügyi előadó urral együtt a kügypusztai iskola jogi helyzetének tisztázása végett az Inspectorátusnál személyesen tegyék meg a lépéseket.

c) Az iskolai ügyekkel kapcsolatosan jelentem, hogy az egyházmegyei közgyűlés 38—1928. sz. határozatára hivatkozással, nyomatékosan felhívtam s fegyelmi felelősség terhe alatt utasítottam a bihari presbyteriumot, hogy ha a törvény által előírt létszám azt kívánja, hogy a negyedik tanítói állás betöltsék, errenézve a lépéseket haladéktalanul tegye meg s ha másképpen nem, helyettes tanerő beállításával védje meg egyházi érdekünket.

A presbyterium ezen felhívásomra 105—1928. számú határozatában elnök javaslatára ismételtén kimondotta, hogy a negyedik tanítói állást, minthogy előreláthatólag 203 növendéknél több nem iratkozik be, ebben az iskolai évben nem tölti be.

Ezen ügy a Kuki Zoltán és Nyiri Margit felebbezése ügyénél külön pont alatt tárgyalás alá kerül, kérem a közgyűlés bölcs intézkedését.

9. Időközi jelentésem során sajnálattal kell megemlíkeznem és jelentést tennem két gyülekezetünk presbyteriumának törvényellenes, felettes hatóságoknak rendelkezését egyenesen negligáló magatartásáról és működéséről. Ezen két presbiterium a pelbárthidai és a nyüvedi. Mindkét gyülekezetbe személyesen kiszálltam Bartos Adorján tanácsbíró urral együtt. Pelbárthidán július hó 29-én toronygomb-feltételi- és renoválási ünnepélyen délelőtt az Isten ígését hirdettem, délután a felavatást elvégeztem. Ezen alkalmat felhasználtam arra, hogy a presbiterium tagjait gyűlés keretében figyelmeztettem a felettes egyházi hatóság rendelkezéseinek betartására, közelebbről ama 53—1928. sz. bírósági ítéletre, amely az egyházközséget elkötelezte, hogy

Holkó József lelkész által készpénzfizetés és terménymegváltási járandóság címén mérsékelten felszámított 14,665 Leit az 1928. évi költségvetésébe illesszen be.

Pelbárhidai presbyterium ezt 643–1928. sz. írásbeli felhívásomra 87. sz. határozatában ama kifejezéssel élván, hogy „A presbyterium tagjai nem járnak a templomba, fizessék a lelkészt azok, akik templomba járnak” — megtagadta.

Ilyen határozatot hozott az egyházi adóhátralék, a kántori párbér- és tandíjfizetés, iskolai irodai szükséglet beszerzése tárgyában, ez utóbbinál Szoboszlai József gondnok kijelentette, hogy ő sem a tanítónőnek, sem iskolai szükségletre egy banit sem ad. A presbyteri határozatoknak egész sorozata az, amely a törvényes rendelkezéseknek ellene szegül. Lelkésznek ama kérésére, hogy a lelkészlakon javítást eszközöljenek, a presbyterium eme szavakkal felelt: „Hadd omoljon össze egyházával együtt.”

Mélyen tisztelt Közgyűlés! Az ilyen presbyterium nem méltó arra, hogy egy egyházközségnek az ügyeit vezesse, irányítsa. Pelbárhidán már 10 éve folyik a harc a lelkész és presbyterium között, a baj teljesen akuttá vált. Ilyen presbyteriumi magatartás mellett bírósági ítéletek, esperesi intézkedések teljesen illuzóriussá válnak. Itt az ideje, hogy példát statuáljunk s teljes szigorral kivágjuk egyházmegyénk testéből a fekélyeket, mert ha nem cselekszünk, ha teljes szigorral fel nem lépünk, félő, hogy a betegség még jobban elharapódzik s megfertőzi a többi gyülekezeteinket is. Kérem a közgyűlés bölcs és erélyes intézkedését s egyszerűs mind javaslom E. T. I. t. c. 47. §-a alapján a pelbárhidai presbyterium felosztatását.

10. Hasonló szomorú esettel állunk szemben a nyüvedi egyházközségben is. Ugyanaz nap midőn Pelbárhidán voltam, Tarnóczi Lajos beszolgáló lelkész urral Nyüveden a lelkészi állás betöltése, illetve a díjlevél rendezése ügyében presbyteri gyűlést tartottunk, amely gyűlésen a presbyterium 72–1928. sz. határozatában előttünk egyhangulag kinyilatkoztatta, hogy lelkészi díjlevélről tudni sem akar, kéri a pályázat meghirdetését díjlevél mellőzésével, mert ellenkező esetben a presbyterium maga fog gondoskodni a lelkészi állás betöltéséről.

Mélyen tisztelt Közgyűlés! Ezen egyházközségnél is

akutt bajokkal állunk szemben, a nyüvedi egyház már évek óta külsőleg belsőleg romlik, a presbyterium ahelyett, hogy az egyházközség ügyeit a törvény keretein belül vezetné, a pásztor nélkül való hiveket az egyház iránti kötelesség teljesítésére, melyre esküvel elkötelezték magokat, buzdítaná és jópéldát mutatna, a felettes egyházi hatóság rendelkezéseivel és az egyházi törvény rendeleteivel szembe helyezkedve, a lelkeszi állás betöltésénél a díjlevél csonkítatlan kiadását megtagadta s ezáltal a lelkeszi állás betöltését lehetetlenné tette, az egyházközséget teljes romlásba juttatta.

Kérem a mélyen tisztelt közgyűlést, minthogy Tarnóczi Lajos beszolgáló lelkesz ur az egyház adminisztrálását tovább nem hajlandó végezni, találja és keresse meg a kivezető utat arra nézve, hogy ezen egyházközségünk a további romlás útjában megállíttassék.

11. Egyházközségeink közül az 1928. évi költségelőirányzatot még mindezideig esperesi jóváhagyás végett nem terjesztették be: Hk.-pályi, Hk.-száldobágy, Hk.-ujlak, Nyüved és Pelbárthida. Bihar betérjesztette ugyan, de minthogy a kulturtaxát s az egyházkerületi járulékokat nem állította be, megerősítés nélkül visszaküldöttem s fenti tételek beállítására a presbyteriumot nyomatékosan felhívtam. A költségvetések idejében való be nem terjesztésénél bár lehet mulasztás is, de legtöbb helyen a presbyteriumok merev magatartása, az egyházközségek nehéz anyagi helyzete szolgál akadályul.

Kérem nevezett egyházakat elkötelezni a költségvetéseknek záros határidőn belül való betérjesztésére.

12. Időközi jelentésem nem volna teljes, ha meg nem emlékezném ama nagyfontosságu, mély érzéseket kiváltó, lelki megmozdulásokat keltő, fokozott munkálkodásra serkentő egyházkerületi belmissziói konferenciáról, mely a szomszédos nagyszalontai egyházmegye területén Nagyszalonta egyházközségben folyó évi szept. 13—16. napjain lezajlott. Esperesi körlevelemben felhívtam külön lelkesztársaimat a konferencián minél nagyobb számban való megjelenésre. Sajnos, a bihari egyházmegye területéről lelkeszek csak 8-an, névszerint: Sulyok István, Csernák Béla, Könyves János, Kiss Károly, Kádár Miklós, Bagoly Bertalan és Vadai Béla, továbbá Kiss Bertalan segédlelkész.

voltak jelen, 21 lelkészársunk hiányzott. Jelen volt még 5 lelkész neje, Sándor Lajos és Nagy Mihály tanítók, egy-két presbyter és gondnok. Ha a számokat vesszük tekintetbe, bizony gyenge érdeklődésnek minősíthető az, holott anyaszentegyházunk megújulásának és a lelkek felébredésének és megmozdulásának drága alkalmai ezek az összejövetelek, melyeket ma már széles e világon s a széttagoltan élő magyar református egyház különböző részein évről évre megrendeznek az erre hivatott szervek és vezető férfiak.

Nincs céлом itt a konferencia lefolyásáról s annak áldásos, mély nyomokat hagyó munkájáról beszámolni, ezt elvégezték a hivatalos lapok, csak annak megemlítésére szorítkozom, hogy Sulyok István püspök ur és Csernák Béla egyházkerületi főjegyző ur, kik a konferenciát vezették, mélyen szántó beszédeikkel, Kiss Károly lelkészársunk a „szegények gondozásáról” tartott, szépen és gondosan felépített s vonzó előadásával, dr Bodnár Gábor a hivek látogatásáról, Bagoly Bertalan lelkészársunk pedig lelkes s gondolatokban gazdag igehirdetésével járultak hozzá a konferencia gazdag tartalmához és sikeréhez. Szolgáljon ez buzdításul és serkentésül a jövőre nézve mindnyájunknak. Dobbanjanak erősebben össze sziveink, forrjanak jobban egybe lelkeink az Isten akarátának tudakozásában és megismerésében, az előtte való alázatos és engedelmes meghódolásban, a nagy Isten dicsőségének szolgálatában, sokat szenvedő magyar református Sionunk fentmaradásának s benne hiveink lelki, hitbeli erősödésének munkálatában!

13. Végül nem hagyhatom említés nélkül, hogy szeretett és nagyrabecsült Püspök urunk 40 éves nagyváradi lelkészkedésének emlékéül a nagyváradi testvéregyházunk f. év október 28 án jubiláris ünnepséget rendez, mely ünnepségre az egyházmegye elnöksége már meg is hivatott. Ezen ünnepségből nekünk bihari egyházmegyének is részt kell kérnünk egyetemlegesen, annyival is inkább, mivel a jubiláns lelkész ur egyházmegyénknek sulyos és nehéz időben két évtizeden keresztül fáradhatatlan, alkotásokban gazdag, bölcs és széles látókörű, tudásban nagy, szeretetben mély, kormányzásban erős kezű és tapintatos, gondolkozásában mindig emelkedett, az ékesszólásban, beszédeiben elragadó, magasra emelő, a kötelességteljesítésben mindnyájunk előtt

példaként tündöklő, nagynevű és kiváló esperese volt s mint ilyen, elévülhetetlen érdemeket szerzett s kitörülhetetlen betűkkel véste be nevét egyházmegyénk történelmének lapjaira.

Kérem a közgyűlést, hogy ezen mindnyájunk örömnepén való részvétele tárgyában hozza meg határozatát.

Mélyen tisztelt Közgyűlés! Csak néhány hónapja annak, hogy így tanácskozáson együtt voltunk s ime ezen rövid pár hónap alatt a körülöttünk történt kisebb-nagyobb változásoknak egész sorozata áll előttünk. Némelyek ezek közül lehangolók, fájdalmat keltők, lelkeket deprimálók mások közülök felemelők, hitet, akaratot erősítők, intenzivebb, kemény, kitartó, erős fegyelmezést parancsoló munkára és kormányzásra serkentők! Érezzük, hogy a nagy és magasztos, nehéz és kitartó munkát kívánó célunktól egyházmegyénk hányt vetett s kedvezőtlen időben hullámozó vizek felett evező hajójának békés és nyugodt révpart felé való kivezetésétől még mindig távol állunk. Vessük bizó lélekkel a jövőbe tekintetünket, erős a hitem, hogy a hűséges, kitartó, az igazság és szerelet jegyében folyó munkáinkon az Istennek áldása nem fog elmaradni!

Ezek után időszaki jelentésemben felsorolt elnöki intézkedéseimnek helybenhagyását s közgyűlésünknek bölcs határozatait kérve vagyok,

Élesd, 1928 október 11.

kiváló tisztelettel
alázatos szolgálja:

Vadai Béla,

esperes.

1. Közgyűlésünk helybenhagyólag veszi tudomásul elnökségnek azon engedélyét, melyszerint a mezőtelegdi ref. egyház presbytériuma felhatalmazást nyert arra, hogy a mezőtelegdi ref. egyházközség összes, nagyrészt a lelkeszi lak építkezéséből fennálló adósságainak rendezése és koncentrálása céljából valamelyik nagyváradi pénzügyintézetnél 160,000 leies, azaz Egyszázhatvanezer leies, az eddigi adósságnál jóval alacsonyabb kamatláb melletti törlesztéses kölcsönt vegyen fel s továbbá,

hogy ezen összegel az egyházközség tulajdonát képező Piac-ulcai ingatlanának terhére az egyházmegyei ügyész közbejöttével betábláztathassa. Elkötelezi azonban az egyházat arra, hogy ezen kölcsön kamatait s részbeni törlesztését az évi költségvetésekbe állítsa be.

2. Közgyűlésünk helybenhagyólag veszi tudomásul elnökségnek azon engedélyét, melyszerint a hegyközcsatári egyház presbytériuma felhatalmazást nyert arra, hogy templomát és tornyát külsőleg és belsőleg mintegy 100,000 Lei költséggel kijavíttathassa. Egyben benső örömmel üdvözli a hegyközcsatári gyülekezetet, hogy e munkálatokkal kapcsolatosan egyik, háboruba elvitt harangja helyett újat öntetett a hivek önkéntes áldozatkészsége folytán, ami azt mutatja, hogy ebben a gyülekezetben az egyházi élet újabb virágzásnak indult.

3. Tudomásul veszi az elnökségnek azon engedélyét, mely szerint a pósalakai egyház presbytériuma felhatalmazást nyert arra, hogy iskolájának padozatát és egyik mellékhelyiségét 11.000 Lei költséggel kijavíttathassa.

4. Öszinte részvétellel értesül közgyűlésünk Major Gyula paplamási-i lelkész váratlan haláláról, aki a paplamási-i egyháznak 35 éven át buzgó lelkipásztora, egyházmegyénknek legidősebb tanácsbírája, kerületi képviselő volt. Emlékét jegyzőkönyvünkben megörökítvén, a család előtt hálás kegyeletének részvétirattal ad kifejezést. Életrajzának egyházmegyénk jegyzőkönyvében való megírására felkéri és megbizsa dr Bodnár Gábor beszolgáló lelkészt. Ezzel kapcsolatban a Major Gyula elhalálózásával megüresedett lelkési tanácsbírói tisztségre a szavazást

elrendeli, a szavazatok beadásának határidejét dec. 1-ben állapítja meg. Az egyházkerületi képviselői állásra pedig a szavazást még a gyűlés folyamán megejtven, ezen állásra egyhangulag dr Bodnár Gábor eddigi pótlag választatott meg, pótlagul pedig Könyves János szentjánosi lelkész.

5. Közgyűlésünk Gyökössy József volt bégamonostori lelkészt hegyközsáldobágyi lelkészi minőségében örömmel üdvözli.

6. Tudomásul veszi, hogy legutóbbi közgyűlésünk óta egyházmegyénkben segédlelkészi minőségben elhelyezést nyertek: Kiss Bertalan Nagyváradon, Oroszlán István Élesden, Ármós Zsigmond Szalárdon. Valamint, hogy a püspöki kirendelés alapján felhatalmazást nyertek: Szőke Sándor III. th. Élesden, Czapfalvy József III. th. Mezőtelegden, Tunyoghy András III. th. Nagyszántón arra nézve, hogy ideiglenes minőségben lelkészi kisegítő szolgálatot végezhesse.

7. Tudomásul veszi közgyűlésünk, hogy a folyó iskolai évre Bulbuk Ilona Pósalakán, Tunyoghy Etelka Örvénden, Tatár Erzsébet Nagyváradon, Harikó Jenő Biharpüspökiben mint helyettes tanítónők illetve tanító alkalmaztattak. Tudomásul veszi Zsigó Károly paptamási-i kántor-tanító, Kiss Béla mezőtelegdi kántortanító, Tompa Róza örvéni helyettes; Misiczay Ilona hegyközujlaki és Farkasné Kabai Eszter biharpüspöki-i tanítónőknek állásaikról való lemondását.

8-a) Tudomásul veszi esperesnek Kelemen Pál hegyközpályi-i helyettes tanító ügyében tett intézkedését, hogy az iskolai évet 1928 május 13-án befejezze, utasít-

ván az egyházközséget helyettes tanító alkalmazására.

8-b) Tudomásul veszi esperesnek a nyüvedi presbytériumnál tett amaz intézkedését, hogy a kügypusztai tanítói állást az 1928—29-ik iskolai tanévre, ha helyettesítéssel is, de feltétlenül felekezesi tanítóval töltsse be, az iskolánál szükséges javításokat pedig haladéktalanul eszközölje.

8-c) Tudomásul veszi esperesnek azon intézkedését, mely szerint ülasította a bihari egyház presbytériumát, hogy a negyedik tanítói állás betöltésére a lépéseket haladéktalanul tegye meg.

9. Közgyűlésünk megdöbbenéssel értesül a pelbárthidai egyház presbytériumának törvényellenes, a felettes egyházi hatóságok intézkedéseit és ítéleteit semmibe vevő magatartásáról s ezért az esperesi jelentésben foglalt indokolás alapján nevezett presbytériumot feloszlatja az E. T. I. tc. 47. §. alapján s az új választás megejtéséig az egyház ügyeinek időközi vezetésével a biharpüspöki-i presbytériumot bizza meg; a presbyterek ellen a fegyelmi eljárás megindítását pedig elrendeli.

10. Ugyancsak megütközéssel értesül közgyűlésünk a nyüvedi egyház presbytériumának törvényellenes, a felettes egyházi hatóság rendelkezéseivel és az egyházi törvény rendeleteivel szembe helyezkedő, különösen a lelkészi díjlevél csonkítatlan kiadását megtagadó magatartásáról s ezért az E. T. I. tc. 47. §. alapján az esperesi jelentésben foglalt indokolás alapján nevezett presbytériumot feloszlatja s az új választás megejtéséig az egyház ügyeinek időközi vezetésével a kisszántói presbytériumot, a beszolgáló lelkészi teendők végzésével Farkas János kisszántói lelkészt

bizza meg, a presbyterek ellen a fegyelmi eljárás megindítását pedig elrendeli.

11. Közgyűlésünk pénzbírság terhe mellett utasítja Hegyközpályi, Hegyközsárdobágy, Hegyközüjlak, Nyüved és Pelbárhida egyházakat, hogy 1928. évi költségelőirányzataikat esperesi jóváhagyás végett november 15-ig terjesszék be az esperesi hivatalba. A bihari egyház presbytériumát pedig a lörvényes követelmények terhe alatt elkötelezi a kulturtaxának s az egyházkerületi járulékoknak a költségvetésbe való beállítására s az így kijavított költségvetésnek esperesi jóváhagyás végett november 15-ig való betérjesztésére.

12. Közgyűlésünk örömmel vesz tudomást a nagyszalontai egyházkerületi belmissziói konferencia megtartásáról s annak áldásos, a lelki életben mély nyomokat hagyó eredményéről. Szomorúan állapítja azonban meg, hogy egyházmegyénk lelkészei közül mindössze 8-an, tanítói közül 2-en s egy-két gondnok és presbyter vett részt ezen a konferencián. Felhívja azért ezúttal úgy a lelkészi, mint a tanítói kart, valamint a presbytériumokat, hogy a következő ilyen összejeveteleinken minél nagyobb számban vegyenek részt, hogy az ott nyert lelki indítások által minél hathatósabban munkálhassuk anyaszentegyházunk megerősödését és virágzását.

13. Közgyűlésünk örömmel értesül a nagyváradi egyházközségnek azon készülő ünnepségéről, melyben föltiszt. Püspök urunkat nagyváradi lelkészkedésének 40 éves évfordulója alkalmából részesíteni óhajtja. Egyházmegyénk minden egyes tagját annál is inkább nagy és igaz örömmel tölti el ezen jubiláris ünnepséggel kap-

csolatban, mert szeretett főpásztorunk két évtizedes esperessége alatt olyan bölcsességgel és igazsággal párosult szeretettel vezette és kormányozta egyházmegyénket, hogy a bihari egyházmegye a nagy Tiszántúli Egyházkerületben a „minta egyházmegye” nevet érdemelte ki. Megbízta közgyűlésünk az elnökséget, hogy az október 28-án rendezendő jubiláris ünnepségen az egyházmegyét egy küldöttség élén személyesen képviselje s fejezze ki mindnyájunk jókívánatait Püspök ur Öméltsága előtt.

93. szám. Tárgyaltatott Kiss Béla paptamási-i kántortanítóra való választásának megerősítése.

Közgyűlésünk Kiss Bélát paptamási-i kántortanítói állásában megerősíti s kötelezi úgy őt, mint a választó egyházat a bekebelezési díjaknak a közig. pénztárba való befizetésére.

94. szám. Tárgyaltatott Matkó Mária nagyváradi tanítóra való választásának megerősítése és eskütétele.

Közgyűlésünk Matkó Máriát nagyváradi tanítónői állásában megerősíti s kötelezi úgy őt, mint a választó egyházat a bekebelezési díjaknak a közig. pénztárba való befizetésére, a megválasztottat pedig az eskü letételére. Ki is megjelenvén, az esküt letette.

95. szám. Tárgyaltatott Zimáné Balogh Erzsébet hegyközujlaki tanítóra való választásának megerősítése.

Közgyűlésünk, tekintettel arra, hogy nevezett tanítónő férje róm. kath. vallású, aki ugyan megígérte a ref. vallásra való áttérését, de míg ez meg nem történik, leveszi most ezt a tárgyat a napirendről s a tavaszi közgyűlésig elhalasztja a megerősítést.

96. szám. Tárgyaltatott a missziói bizottság jelentése.

Közgyűlésünk a váradlessi és révi missziói lelkészeknek missziói köreikről beterjesztett jelentésüket és utazási naplójukat jóváhagyólag tudomásul veszi és az egyházkerületi közgyűléshez felterjeszteni rendeli.

97. szám. Tárgyaltatott a biharpüspöki-i építkezési és kölcsönfelvételi ügy.

Közgyűlésünk a biharpüspöki-i egyházlanács kérelmét, mely szerint a torony-alapnak 68,000 Leit kitevő összegét a rektori lak renoválási költségeinek fedezésére kölcsönképen felvehesse, teljesíti. Elkötelezi azonban az egyházközséget, hogy az építkezés befejezte után pontos jelentést tegyen presbyteri határozat kapcsán arra nézve, hogy az egyház közpénztárából mily összeg lett az építkezés költségeinek fedezésére fordítva s mily összeg a torony alapjából. Elkötelezi továbbá arra is, hogy minden év dec. 31-ig az esperesi hivatalnak jelentést tegyen arról, hogy nevezett alaptól felvett kölcsönösszegekből mennyi lett visszafizetve. A kölcsön felvételéről szabályszerű kötelezvény kiállítására az egyházközséget szintén elkötelezi és utasítja, hogy hasonló alkalommal a vállalati szerződést az ügyészi vélemény kikérése végett előzetesen mutassa be.

98. szám. Tárgyaltatott a szalárdi egyház építkezési ügye.

Közgyűlésünk a bemutatott és szabályszerűen meghozott presbyteri és közgyűlési határozatok, továbbá az ügyész által is megvizsgált és jóváhagyott munkálati szerződés alapján engedélyt ad a szalárdi ref. egyházközségnek arra nézve,

hogy templomát és tornyát külsőleg és belsőleg mintegy 100.000 Lei költséggel kijavíttathassa, annyival is inkább, mivel a presbytérium az építkezés költségeinek fedezésére szükséges 100.000 leit rendkívüli adóképen kivetette s az 1928. évi esperesileg megerősített költségelőirányzatába beállította.

99. szám. Tárgyaltatott Udvarhelyi Béla felebbevése a nagyváradai presbytérium 80—1928. számú határozata ellen.

Közgyűlésünk a nagyváradai egyház presbytériumának 80—1928. számú határozatát, minthogy az a tanulók önértetét mélyen sértheti s talán a szegényebb gyermekekben a vagyonosabbak iránti gyűlöletet felébresztheti, — megváltoztatja, s utasítja a nagyváradai presbytériumot, hogy a tandíjhátralékok beszédését saját adminisztratív szervei ulján eszközölje.

100. szám. Tárgyaltatott Hodor István váradlessi ref. lelkész kérése a tőle az agrárbizottságok által elvett 32 hold lelkészi illetmény helyett fizetési kárpótlás megszavazása iránt.

A bihari ref. Egyházmegye közgyűlése megállapítván az iratokból, hogy a váradlessi ref. lelkész részére az agrártörvény szerint kiszolgáltatandó 32 hold föld kiszolgáltatva nem lett és így a lelkész ezen javadalmazásától megfosztva, megkárosul,

megállapítván azt is, hogy ezen javadalom megfosztás némi rekompenzációjaképpen a váradlessi hivek az Egyház tulajdonát képező 10 hold földet megmunkálva a lelkész rendelkezésére bocsátották és így jelenleg a lelkész csak 22 hold föld használatától van megrövidítve,

arra való tekintettel, hogy a lelkészt jogosan megillető illetmény elvonása folytán az egyházi hatóságoknak ezen javadalmazás kárpótlásáról kell gondoskodni, addig is míg a legfelsőbb egyházi hatóság képes lesz ezen jogtalan és törvénybeütköző határozatot megváltoztatni, az egyházmegyei közgyűlés elhatározza, hogy:

1. Felir az Egyházkerülethez, illetve a Püspök urhoz, hogy a kormányhatóságnál mindent kövessen el, hogy a váradlessi lelkészt ért ezen jogtalanság orvossoltassék és a lelkész részére a tőle elvett föld visszaadassék, melyről semmi körülmények között az Egyház le nem mondhat, továbbá:

2. Felir az Egyházkerülethez, hogy ezen 22 hold föld értékének megfelelő kárpótlás, illetve kártalanítás tárgyában sziveskedjék intézkedni olyképpen, hogy amennyiben az Egyházkerület pénztára, illetve meglevő alapjai ezen célra nem elegendők, erre a célra egy alap létesíttessék, hogy ez által ezen fontos egyházközség zavartalan egyházi élete biztosítva legyen.

Az egyházmegyei közgyűlés megbizza az Elnökséget, hogy a fentiek alapján az Egyházkerülethez irjon fel.

Miről az Egyházmegyei Elnökség és az érdekeltek jelen határozaton értesítetnek.

101. szám. Tárgyaltatott Kuki Zoltán és Nyiri Margit bihari ref. tanítók felebbezése a bihari egyházközség presbyteriumának 151—1928. számú határozata ellen, mellyel nevezettek helyett a nemzeti tárgyak tanítására az állam nyelvét bíró tanerő alkalmazását határozta el helyettesi minőségben nevezettek fizetése terhére.

A bihari ref. Egyházmegye közgyűlése a beterjesztett iratokból megállapítván

azt, hogy a biharmegyei kir. tanfelügyelőség Kuki Zoltán és Nyiri Margit bihari tanítókat, minthogy nem tudnak románul, a folyó 1928—29. iskolai évtől kezdődőleg eltiltotta a további működéstől, mely ellen a Püspök ur a Miniszter urhoz tiltakozó előterjesztéssel élvén, a M. O. T. 109. §. alapján, a Minisztérium engedélyezte nevezettek további működését azzal, hogy a román nemzeti tárgyakat románul tudó tanító adja elő,

megállapítván továbbá, hogy a presbyterium a felebbezett határozatában kimondta, hogy ezen tanítók terhére alkalmaz helyettest, mely ellen nevezett tanítók felebbezéssel élvén, kérik a fenti határozat megsemmisítését azon az alapon, hogy a M. O. T. 109. § a alapján 1930 dec. 22-ig joguk van a nosztrifikáló vizsgát letenni,

arra való tekintettel, hogy ezen kérdés elvi eldöntése vált szükségessé, a jövőben előállhat hasonló esetekkel szemben,

az egyházmegyei közgyűlés kimondja, hogy jól lehet a M. O. T. elismeri a tanítók azon jogát, hogy 1930 december hóig vizsgázhatnak, mindazonáltal, mint-hogy ezen törvény jóllehet ellentétesen ugyan, de más szakaszaiban viszont előírja az iskolákkal szemben a nemzeti tárgyak román nyelven való tanítását és az ezekben elérendő eredményt és pedig az iskola bezárhatásának sankciója alatt, ennélfogva az Egyházmegye szigorúan figyelmezteli az összes még le nem vizsgázott, vagy kellő eredményt el nem ért tanítókat és tanítónőket, hogy legkésőbb egy év alatt ezen vizsgát sikerrel tegyék le, mert egy év eltelle után sikertelenség esetén az egyház magasabb érdekeire való tekintettel és az iskolák fenntartása céljából

kénytelen lesz a tanítók terhére románul tudó helyettesekről gondoskodni, viszont a M. O. T. 109. §-ában előírt határidő letelte után az addig a vizsgát kellő sikerrel le nem tett tanítókat nem alkalmazhatja.

Az egyházmegyei Elnökség felkérte, hogy ilyen értelemben hívja fel az Egyházmegye tanítóit és tanítónőit. A jelen esetben a fenti elvi jellegű határozat alapján az Egyházmegyei Közgyűlés kimondja, hogy a helyettes költségeit az Egyház pénztára tartozik viselni.

Miről az egyházmegyei elnökség a kellő intézkedések megtétele végett, továbbá az érdekeltek értesítettnek.

102. szám. Tárgyaltatott a nagyszántói ref. Egyház határozata, melyben iskolaépítési költségvetésének jóváhagyását és 250,000 Lei törlesztéses kölcsön felvételére engedélyt kér.

A bihari ref. Egyházmegye közgyűlése felülvizsgálván a nagyszántói ref. egyházközség presbyteriumának 1928. évi október hó 7-én hozott 28. számú és az egyházközségi közgyűlés ugyanakkor hozott 2. számú határozatát, mellyel elhatározatott, hogy a csatolt terv és költségvetés alapján egy tanteremből és előszobából álló iskolaépületet fog az Egyház emelni s az építéshez szükséges összeget, azaz circa 250,000 Leit kölcsönből fogja fedezni, mely kölcsön a királyhágómelléki egyházkerület közvetítésével 9, esetleg 10% évi kamat mellett vétetik fel, továbbá mellyel elhatározatott, hogy ezen kölcsön törlesztésének és kamatának fedezésére a határozatban foglalt részletezés szerint évi 25,000 Lei vétetik fel az Egyházközség évenkénti költségvetéseibe,

minthogy ezen határozatok az egyházi

törvények I. t. c. 15. §. d) és f) pontja, továbbá a 22. §. k) pontja és az 56. §. 4. pontja szerinti feltételeknek megfelelnek, azokat egész terjedelmében jóváhagyja és jelen határozatával megerősíti.

Miről az érdekelt felek jelen határozat kapcsán értesítletnek.

103. szám. Tárgyaltatott a paplamási-i református egyházközség presbyteriumának 70—1928. sz. határozata a paplamási-i lelkészi díjlevél kiadása tárgyában.

Egyházmegyei közgyűlésünk a paplamási-i református egyházközség fenti szám alatt hozott határozatát jóvá nem hagyja és azt visszautasítja a következő indoklással:

Az E. T. I. t. c. 115. §-a határozatlan kimondja, hogy „a lelkészek, tanárok, tanítók, énekvezérek részére megállapított fizetést megcsonkitani és alábbszállítani nem lehet”. S tekintettel arra, hogy az E. T. I. t. c. 22-ik §-nak 3. pontja előírja azt is, hogy „a közteher viselés megállapítása, változtatása”, stb. az egyházközségi közgyűlés hatáskörébe is tartozik, ennél fogva utasítja a paplamási-i egyházközség presbyteriumát arra, hogy az 1907 december hó 15-én kelt lelkészi díjlevelet teljes egészében minden megcsonkítás nélkül tarltsa fent a megválasztandó lelkész számára és ilyen értelmű presbyteri és egyházközségi határozatot hozzon. Amennyiben pedig az egyházközség presbyteriuma az egyházmegyei közgyűlés ezen felhívásának eleget nem tenne, a presbyterium magatartását olyannak tekintti, mint ami egyenesen provokálni fogja az E. T. I. t. c. 47. §-ban körülírt eljárás bevezetését. Egyben pedig felhatalmazza egyházmegyei közgyűlésünk az elnökséget arra, hogy a netalán időközben szüksé-

gessé való intézkedéseket saját hatáskörében meglegye.

Ezen határozatról egyházmegyei közgyűlésünk a paptamási-i egyházközség presbyteriumát jegyzőkönyvi kivonaton értesíti.

104. szám. Tárgyaltatott a paptamási-i református egyház presbyteriumának 67—1928. sz. határozata a lelkészözvegy kegyeleti idejének megállapítását illetőleg.

Egyházmegyei közgyűlésünk a paptamási-i presbyteriumának azon határozatát, miszerint a lelkészi özvegy részére a törvény által előírt félévi kegyeleti időt egy évig, azaz 1929. október hó 1 napjáig hosszabbítja meg, tudomásul veszi és erről az egyházközség presbyteriumát jegyzőkönyvi kivonaton értesíti.

105. szám. Jelentés a bihari ref. egyházmegyében folyó belmissziói munkáról.

M. t. Közgyűlés! A jelentésemet általános bevezető elmélkedés helyett statisztikai adatok felsorolásával kezdem. Ugy vélem, ezek a rideg számok egy olyan élénk színekkel rajzolt képet állítanak elénk, amely érthető hangos szóval beszél arról, hogy hol van pótolni való hiány és egyben világosan kijelöli az utat, melyre az eredményes munka érdekében lépni kell.

Lássuk tehát az adatokat.

I. Szervezve van vasárnapi iskola 19 egyházközségben, u. m.: Bors, Hk.-pályi, Köröskisjenő, Paptamási, Pelbárthida, Pósalaka, Rév, Szalárd, Jákóhodos, Váradless egy-egy; Élesd, Hk.-kovácsi, Hk.-ujlak, Örvénd, Pusztajlak, Siter egyházközségekben 2—2, Váradvelencén 4, Váradolasziban 12 csoporttal; Mezőtelegden és Biharpüspökiben, de hogy hány csoporttal, nincs jelezve.

Nincs vasárnapi iskola 9 egyházközségben, u. m.: Bihar, Biharszentjános, Fugyi, Fugyivásárhely, Hk.-csatár, Hk.-száldobágy, Mezőtelki, Nagykakucs, Nyüved egyházközségekben.

Nem érkezett jelentés Nagy- és Kisszántóról.

A meg nem szervezés okául szerepelnek: 1. A lelkész elfoglaltsága; 2. helyiség hiánya; 3. a lelkészi állás üresedésben volt.

Azokon a helyeken is, ahol a vasárnapi iskola működik, a tanítás, a vezetés rendszeresen nem egyöntetű; 9 helyen minden tanmenet nélkül dolgoznak, 10 helyen a Franckhauser vezérkönyve felhasználásával tanítanak.

Az iskolát egyedül a lelkészek vezetik 8 helyen; a lelkészek és a tanítók 1 helyen és csak a tanítók és laikusok a lelkészek irányítása mellett 6 helyen.

Iratterjesztés a gyermekek között kevés helyen van. Intenzív munka alig folyik.

Az intenzív munka akadályául legtöbb helyen a szülők közönyét jelölik meg.

A tanítás ideje legnagyobb részben az iskolai évvel esik egybe.

Ennyit a vasárnapi iskoláról.

II. A bibliakörről adható kép a következő: Bibliakör megvan szervezve: Biharszentjános, Nagyvárad (Velence és Olaszi), Pósalaka, Biharpüspöki, Jákóhodos, Váradless, Élesd, tehát 7 helyen, 21 helyen pedig nincs bibliakör.

Ha már most azt nézzük, mi ennek az oka? úgy a következő okokat látjuk felsorolva:

1. Helyiség hiánya; 2. a politikai hatóság magatartása; 3. serdülő ifjúság közönye.

III. Énekhar működik 7 helyen, u. m. Bors, Hk.-pályi, Mezőtelegd, Pósalaka, Rév, Szalárd, Nagyvárad egyházközségekben.

IV. Vallásos ünnepélyeket vasárnap délutánonként vagy esténként löbbé-kevésbé rendszeresen tartják: Nagyvárad, Élesd, B.-püspöki, Fugyi, Fugyivásárhely, Hk.-pályi, Hk.-ujlak, Pósalaka, Siter, Jákóhodos egyházközségekben.

V. Iratterjesztés van Nagyváradon, Élesden, Réven, Nagykakucson.

VI. Szegényügyet felkarolta: Nagyvárad, Hk.-pályi, Élesd, Köröskisjenő.

VII. Az egyházközségeket és a betegeket rendszeresen

látogatják: B.-püspöki, Bors, Élesd, Fugyi, Fugyivásár-hely, Hk.-csatár, Hk.-kovácsi, Köröskisjenő, Mezőtelegd, (ahol körzetre van beosztva az egyház, a körzetek presbterekre bízva) Mezőtelki, Nagykakucs, Örvénd, Pelbárlhida, Rév, Siter, Szalárd, Váradless, Nagyvárad egyházközségekben.

VIII. Meg kell említeni, hogy Örvénden 3 baptista és 2 felekezeten kívüli a gyermekeit a lelkész közbenjárására megkereszteltette.

És végül meg kell emlékezni arról a nagyarányú belmissziói munkáról, amely a nagyvárad egyházközségben folyik, ahol ez a munka nagyszerűen van megszervezve. Gondot fordítanak itt a gyermekekre, felnőttekre, testi és lelki betegek, rabokra, szegényekre, árvákra egyaránt. Ennek a széleskörű és körültekintő munkának már az elgondolása is örömmel kell, hogy eltöltsön bennünket, akik pedig ettől távol állanak, annál nagyobb dicséret illeti annak a munkásait.

Íme, ez az a kép, melyet az egyházmegye területén levő belmissziói munkáról nyújthatunk. Hiány van kétségen kívül, de tekintve azt, hogy kezdetről van szó, az elért eredmény mégis kielégítő.

A jövő nagyobb eredménye érdekében azonban én úgy vélem, ha a jelentéseket egyenként átgondolom, hogy szükséges volna az alábbi intézkedések megtétele:

1. egységes irányító vezetés;
2. évenként vasárnapi iskolai, bibliaköri, általában belmissziói munkaprogram kidolgozása;
3. belmissziói tanfolyamok tartása a lelkészek, általában a belmissziói munkások részére.

A jelentésem és egyben a lemondásom tudomásul vételét kérve, maradtam

Jákóhodos, 1928 október 16.

alázatos szolgálja

Dr Bodnár Gábor,

ref. lelkész.

Közyűlésünk amidőn dr Bodnár Gábor lelkésznek belmissziói tisztségéről való lemondását nem fogadja el, felir az egyh. ker. közgyűléshez, hogy egy részletes bel-

missziói munkaprogrammot dolgozzon ki és azt szabályrendelettel léptesse életbe.

106. szám. Tárgyalatoli számvevőszék jelentése az egyes egyházközségek megvizsgált számadásairól.

Közgyűlésünk jóváhagyja a bihar-szentjánosi, hegyközujlaki, váradlessi, nagyszántói, pósalakai egyházak számadásait, valamint a kisszántói gondnoki pénztár számadását is és ez utóbbit utasítja, hogy a maglárszámadás megvizsgálása végett a pótlásról haladéktalanul gondoskodják. Hegyközpályi és Hegyközszáldobágy pedig fegyelmi felelősség terhe alatt haladéktalanul küldje be számadásait.

Hitelesítettett:

Nagyváradon, 1928. évi október hó 29-én.

Vadai Béla,

esperes, egyházi elnök.

Telegdi József,

gondnok, világi elnök.

Udvarhelyi Béla,

Balajthy Jenő

em. tanácsbírák.

Kádár Miklós

egyházi jegyző.

Birósági ügyek.

[1928. október 17-én.]

Időszaki tanács megalakítása.

107. szám. A bíróság teljes ülésében Telegdi József gondnok, mint a bíróságnak hivatalára nézve idősebb világi elnöke felhívja a bíróságot az E. T. 5. t. c. 13. §-a alapján az időszaki tanácsnak az 1929-ik évre való megalakítására.

A bíróság az időszaki tanácsot az 1929-ik évre az elnökség elnöklete alatt a következőleg alakítja meg: Rendes tagok: Balajthy Jenő lelkészi, Udvarhelyi Béla és dr. Sarkady Sándor világi tanácsbírák. Póttagok: Könyves János és dr. Bodnár Gábor lelkészi, dr. Ujfalusi Sándor világi tanácsbírák.

108. szám. A bihari ref. egyházmegye közigazgatási bírósága 1928 október hó 17-ik napján Nagyváradon megtartott ülésén a biharszentjánosi ref. egyházközség 1928 július hó 8-i gondnok- és presbyterválasztás tárgyában Szilágyi Imre és társai által beadott panasz tárgyában a következő

ITÉLETET HOZTA:

A bíróság a megtámadott választást megsemmisíti és utasítja a biharszentjánosi presbyteriumot, hogy az E. T. I. t. c. 33—36. §-ának megfelelően teljesen új választást tartson.

INDOKOK:

Megsemmisítendő volt az egész választás, mert

1. az E. T. I. t. c. 33. §-ának világos rendelkezése ellenére a választás nem

kiküldött bizottság útján, hanem ugynevezett választó közgyűlésen ejtetett meg, továbbá a választás nem 8 nap elteltével, hanem a meghirdetést követő 7. napon lett megtartva ;

2. mert a választás módja nem felel meg az E. T. I. t. c. 34. §-ának, ugyanis, — amennyiben a névszerinti szavazás kéretett, — a kérelmet előterjesztők neve jegyzőkönyvbe veendő s amennyiben bizottsági elnök a kérelemnek helyt ad, a szavazók nevei nyilvánosan és külön-külön feljegyzendők akár a jegyzőkönyvben, akár önálló és a bizottság által hitelesítendő névsorban, mindez azonban nem történt meg, s a szavazást kérők neve, ugyszintén a szavazók egyáltalán fel nem jegyeztettek ;

3. az E. T. I. t. c. 35. §-a világosan előírja, hogy a választás a reggeli istentisztelet végeztével kezdődik s szakadatlanul tart délután 4 óráig. A beterveztett közgyűlési jegyzőkönyv egyáltalán nem tartalmaz adatot arra nézve, hogy a választás mely helyiségben, kinek bizottsági elnöklete alatt, mely órában kezdetett, kik voltak a bizottsági tagok, ki volt a jegyző és mely órában, illetve hogy az nap délután 4 óráig egyhuzamban tartott.

Miután pedig mind ezekkel igazolva van, hogy a törvény előírásai mellőztettek és így nincs kizárva az, hogy némely választó választói jogának gyakorolhatásától elesett, de egyáltalában a törvény által megszabott formások be nem tartattak, a választás megsemmisítendő volt.

109. szám. A bihari ref. egyházmegyei bíróság, mint közigazgatási bíróság Kuki Zoltán igazgatótanító bihari lakos panaszosnak a bihari ref. egyházközség panaszlott ellen az 1926. és 1927. évi fizetésének a

17—1926. számú egyházkerületi határozatban megszabott minimumra kiegészítése iránti ügyében alulirott napon és helyen megtartott ülésben az alábbi

VÉGZÉST HOZTA:

A bihari ref. egyházmegyei bíróság, mint közigazgatási bíróság, nem találván az ügyet érdemi döntésre teljesen előkészítettnek, az E. T. 5. t. c. 97. §. értelmében az eljárásnak vizsgálat megtartása mellett leendő folytatását elrendeli s az összes iratokat a vizsgálati költség bekívánása, valamint a vizsgálóbiztos kirendelése céljából az Elnökséghez átteszi.

INDOKOLÁS:

A bihari ref. egyházközség presbyteriuma a panaszosnak fizetés kiegészítése iránti előterjesztett kérelmét, úgy az 1927. évi március hó 24-ik napján 20. szám alatt, mint az 1928. évi július hó 15-ik napján, 103. szám alatt hozott határozataival azon indoklással tagadta meg, mert nevezett tanítójával úgy az 1926, mint az 1927. évekről járó összes illetményeire az 1927. évi február hó 6. napján megtartott presbyteri ülésen, ahol panaszos maga is jelen volt, mindkét felet kötelező békés megállapodás mellett kiegyezett.

Minthogy azonban ezen ügydöntő tény körülmény az 1927. évi február hó 6-ik napján megtartott ülésről felvett 11. számú jegyzőkönyvi kivonatból nem tűnik ki, mert abban csak a belhivatalnokok termény és fa illetményeinek megváltási áráról tétetik említés; s minthogy a 20—1927. számú presbyteri határozat csak az 1926. évi tanítói fizetést mondja egyezséggel rendezettnek, míg a 103—1928. számú presbyteri határozat az 1927. évi tanítói

fizetést is békés uton megállapítottnak jelent ki: a bíróság Elnöke az E. T. 5. t. c. 96. § a értelmében a bizonyítás kiegészítése tárgyában tesz felszólítást s mivel felek kölcsönösen tanukkal kívánnak bizonyítani, kik a tárgyaláson jelen nincsenek, ezeknek vizsgáló biztos kiküldése mellett leendő eskü alatti kihallgatása céljából az eljárás folytatását elrendelni kellett és pedig annál inkább, mert amaz igen fontos körülmény sincs igazolva, mikor kézbesített panaszos részére az 1928. évi július hó 15-ikén hozott 103. számú presbyteri határozat? A vizsgálat alkalmával a kézbesítés napja határozottan megállapítandó és okmányolandó leend.

A vizsgálati költség bekivánása, valamint vizsgáló biztos kirendelése céljából tehát az összes iratok az elnökséghez átteendők voltak.

110. szám. A bihari református egyházmegye fegyelmi bírósága 1928 október hó 17. napján tartott bírósági ülésén Dávid József és társai biharszentjánosi lakosok által Könyves János biharszentjánosi lelkész ellen emelt panasz és dr Czegléd Miklós egyházmegyei ügyész által emelt vád tárgyában a következő

VÉGZÉST HOZTA:

Az egyházmegyei fegyelmi bíróság az előkészítő eljárás kiegészítését elrendeli, elrendeli Dávid József és társai ellen a dr Czegléd Miklós egyhm. ügyész által hivatalból emelt vádnak nevezett Dávid József és társaival leendő közlését.

Felkéri az elnökséget, hogy a szóban forgó panasz és vád tekintetében rendelen el vizsgálatot azzal, hogy a panasz és vád pontjai részletesen felsorolandók.

INDOKOK:

Dr Czeglédi Miklós egyhm. ügyész
vádja Dávid József és társaival kifejezet-
ten közölve nem lett, az ügy kellőleg elő-
készítve nincsen.

Vadai Béla,
egyházi elnök.

Telegdi József,
világi elnök.

Dr Soos István,

Vargha László,
egyházm. jegyzők.

MAJOR GYULA

Az 1928. évi szeptember hó 6-án vett tőlünk búcsút s távozott el közülünk a bihari ref. egyházmegye egyik legmarkánsabb papi egyénisége: Major Gyula.

Ároni család sarjadéka. Született 1857 május hó 30-án Szabolcsmegyében Eperjeskén. Atyja Major József ref. lelkipásztor, anyja Nemes Gonda Karolina.

Az egyszerű kis falusi parókhán, — ahonnan tágas mezőkre, virágos rétekre lehetett látni, — eltöltött játszi gyermekévek után, csakhamar meg kellett kóstolnia az élet keserű ízét is. A gyermek-kora derűs kék egére, sötét felleg borult az édes anyja elhunytával.

Ez a csapás még nem volt elég! Pár évvel később a jó anyja után elköltözött az apa is. A Gyula fiu árva lett, teljesen árva, vagyontalan, anyagi támasz nélkül, mint ahogyan az már a ref. papi árvákkal történni szokott.

A szegény árva fiut a „sárospataki“ iskola fogadta keblére. Itt végezte a gimnáziumot, a theológiát pedig Debrecenben, ahol szerezte a papi oklevelet is 1883. évben.

Mint szegény szuplikáns diák bejárta az ország nagy részét, nélkülözött, küzdött, de a nehéz sors nem tudta megtörni lelkének aranyos derült kedélyvilágát.

A küzködéssel teljes és gondterhes diákévek után nyugodtabb idők következtek reá.

A tanulmányai végeztével előbb nevelő volt gróf Desseffy Aurél büdszentmihályi uradalmában Kálmán János jószágigazgató gyermekei mellett.

Kápláni szolgálatot 3 helyen teljesített: Tiszalökön, aztán Tiszadobon Szeremley József esperes

és végül a bihari egyházmegyében Siteren Séra Ferenc mellett.

Rendes lelkipásztor az 1886. év október havában lett Pelbárthidán.

A pelbárthidai lelkészkedés idejére esik a családi tűzhely megalapítása. Ebben az időben nősült meg. Nőül vette volt főnökének Séra Ferencnek leányát Séra Etelkát.

Hat évi pelbárthidai lelkipásztori szolgálat után az 1893. évben „paptamási-i“ lelkipásztorrá lesz, ahova egyhangu meghívással választott meg. Ettől az időtől kezdve itt élt, mint a saját maga feljegyzéséből olvasom: „szakadatlan, hiveivel, a hatóságokkal békességben, hirdetve az örökkévaló evangéliumot a neki adott talentumok szerint“ 35 éven keresztül elhunyt napjáig.

És ha most eme száraz életrajzi adatok elsorolása után közelebb lépve egyéniségéhez, azt kérdezzük, ki volt hát Ő tulajdonképen?! Ugy élete, életének cselekedetei a feltett kérdésre ezt a feleletet adják:

Legelső sorban, igazán, őszintén és egészen ember volt. Ugy járt-kelt közöttünk a legujabb időig a maga 72 évével, meg nem törve, izmosan, egyenesen, ruganyosan, fiatalos lélekkel és kedélylyel, mint aki élvezte ezt a jelenvaló világot is.

Örült az életnek; nem nézte azt sötét szemüvegen keresztül, szakított virágaiból, de maga is két kézzel szórta őszinte magyar szíve virágait a barátai között. Teljes akkor volt az öröme, ha barátai is résztvettek örömeiben. Hű és jó volt mint barát, kérésére építeni lehetett, adott szavával nem játszott.

Szerető szívének melegét melyet barátai is folytonosan éreztek, természetesen még fokozottabb mértékben érezték hitvestársa és gyermekei. Utolsó együttlétünk alkalmával is hitveséért, gyermekeiért, azok jövőjéért való aggodás csendült ki a beszédéből.

Ilyen volt Major Gyula mint ember, mint barát, mint férj és családapa.

És mint lelkipásztor?! Mint lelkipásztor alázatos

szivü, mély hitü, szolgálatra kész sáfára az Ő Urának az Úr Jézus Krisztusnak és odaadó, hűséges őrizője az ő gyülekezetének.

Pásztori szolgálata idejében a paptamási-i gyülekezet külsőleg és belsőleg jelentékeny változáson ment át. Külsőleg az egyház megszépült, módosodott. Ellátták a templomot értékes orgonával, arany és ezüst urasztali edényekkel, értékes terítőkkal. A tornyot újra fedték. A harangokat újra öntették; a templomot renoválták és vasrácsos kerítéssel bekerítették. A kis nádfedeles parókhia helyén modern 4 szobás lelkészlakás emelkedett.

Nem felejtkeztek el az iskoláról sem: renoválták. A tanítónő részére pedig új lakást építettek, amelyik ami falusi egyhangu épületeink között stílusának bájosságával lep meg.

Belsőleg a hitélet mélyült, a hivek adakozóbbak lettek.

Mindezeket méltányolták lelkipásztor társai és az egyházmegye gyülekezetei, amidőn egyházmegyei tanácsbíróvá, majd egyházkerületi képviselővé választották, az 1927. évben pedig időközileg az esperesi teendők ellátásával mint helyettes esperest megbízták.

Az eltávozottat özvegyen maradt hitvese és 4 gyermeke: Ilonka, Etelka, Erzsike, Gyula [lelkész Magyarországon] gyászolják.

Áldott legyen az emlékezete!

Dr Bodnár Gábor.

